

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Prvky interkulturní výchovy ve školní TV

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Doc. PaedDr. Ludmila Fialová, Ph.D.

Zpracovala:
Eliška Merunková

Březen 2007

Abstrakt

Název práce:

Prvky interkulturní výchovy ve školní TV

Title:

Implementing of Intercultural Elements into School Physical Education

Cíle práce:

Vytvořit pohybový program pro multikulturní výchovu v TV, ověřit ho ve školních podmínkách a zjistit, jak žáky obohacuje v oblasti jejich sociálních a personálních kompetencí.

Metoda:

Jako prostředek pro získávání dat bylo použito dotazníku. K dispozici jsme měli tři typy dotazníků. Vstupní dotazník pro studenty, Výstupní dotazník pro studenty a Dotazník pro učitele TV.

Výsledky:

By měly přinést nové poznatky o možnostech interkulturní výchovy ve školní TV prostřednictvím pohybových aktivit.

Klíčová slova:

interkulturní (multikulturní) výchova, netradiční pohybové aktivity, menšina, tolerance, spolupráce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Prvky interkulturní výchovy ve školní TV zpracovala samostatně pod vedením Doc.PaedDr. Ludmily Fialové, Ph.D. a použila jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

V Praze.....

.....

Eliška Merunková

Touto cestou děkuji Doc. PaedDr. Ludmile Fialové, Ph.D. za odborné vedení práce, mnoho cenných rad a podnětů. Zvláštní poděkování patří i Miroslavě Zimové, Jitce Pošvové, Zdeňce Čechové, Markétě Zimové, Martině Novákové a Lucii Legnerové, které mi pomohly při realizaci hodiny TV s multikulturní tematikou a při sběru dat.

Svolení:

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům. Prosím, aby byla vedená evidence vypůjčovatelů, kteří budou pramen literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení

Datum vypůjčení

Poznámka

Obsah

I. Teoretická část	8
1 Úvod	8
2 Charakteristika multikulturní výchovy	10
2.1 Cíle interkulturního vzdělávání.....	12
2.3 Metody.....	13
2.4 Obsah interkulturní výchovy.....	13
3 Interkulturní vzdělávání v českém vzdělávacím systému	15
3.1 Učitelé.....	17
3.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka.....	19
4 Interkulturní výchova prostřednictvím sportu a tělesné výchovy	22
4.1 Světové projekty zaměřující se na integraci cizinců pomocí sportu.....	22
4.2 Projekty v ČR zabývající se interkulturním vzděláváním.....	25
4.3 Projekty v ČR zabývající se interkulturním vzděláváním ve sportu.....	26
4.4 Realizace interkulturní výchovy v TV.....	27
4.4.1 Poznávání kontinentů prostřednictvím TV.....	28
A) Afrika a Blízký východ.....	28
B) Amerika.....	31
C) Asie.....	35
D) Austrálie.....	37
E) Evropa.....	39
II. Metodologická část	41
5 Cíle a úkoly	41
6 Vědecká otázka	41
7 Stanovení hypotéz	41
8 Metody	42
8.1 Vstupní dotazník pro studenty.....	42
8.2 Výstupní dotazník pro studenty.....	42
8.3 Dotazník pro učitele.....	43
9 Zkoumaný soubor	44
10 Organizace výzkumu	44

11 Analýzy dat	45
III. Praktická a výsledková část	46
12 Analýza vstupního dotazníku	46
12.1 Zkušenosti s cizinci.....	46
12.2 Kulturní tolerance.....	52
13 Analýza výstupního dotazníku	58
13.1 Sport a volný čas.....	58
13.2 Hodnocení hodin s multikulturní tematikou.....	60
13.3 Atmosféra ve třídě.....	63
14 Analýza dotazníku pro učitele	66
14.1 Sledovaný soubor.....	66
14.2 Hodnocení multikulturních hodin TV.....	66
IV. Diskuze a závěry	68
15. Diskuze.....	68
16. Závěr.....	69
V. Seznam použité literatury	70
VI. Přílohy	73
I. Dotazníky	73
1. Vstupní dotazník pro studenty.....	73
2. Výstupní dotazník pro studenty.....	74
3. Dotazník pro učitele TV.....	75
II. Popisy netradičních pohybových aktivit a pravidel her	76
4. Austrálie.....	76
5. Asie.....	79
6. Evropa.....	88
7. Severní Amerika.....	92
III. DVD Poznávání kontinentů prostřednictvím TV	

I. Teoretická část

1 Úvod

V českém prostředí se pojem „multikulturní výchova“ začíná postupně uplatňovat. Avšak nikoliv příliš často ve sféře pedagogiky či jiné sociální vědy, nýbrž spíše v masových médiích. Na stránkách novin a časopisů se objevují názory a postuláty, že je u nás zapotřebí provádět multikulturní výchovu zejména ve školách. Tyto výzvy mají různé příčiny, vstup do Evropské unie, konflikty projevující se soužitím s rómskou minoritní populací, nepříznivé postoje vůči uprchlíkům a žadatelům o azyl. Zároveň Evropa prožívá v současné době příliv imigrantů z Afriky, Asie, zemí bývalého Sovětského svazu aj. a tento jev postupně zasahuje i Českou republiku. (*Průcha, 2001*)

Potřeba uplatnit multikulturní výchovu v českém vzdělávacím systému již sama o sobě vyplývá z ústavní koncepce České republiky jako vlasti „rovnoprávných svobodných občanů“ (*Preamble Ústavy České republiky*), jejichž: „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlejí národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické skupině, majetku, rodu nebo jiného postavení“. (*Listina základních práv a svobod*)

Multikulturní výchova prochází všemi vzdělávacími oblastmi. Je možné se setkat s názorem, že mezi oblastí tělesná výchova a multikulturní výchova není žádný vztah, což je projev zúženého přístupu k tělesné výchově. Ale v určitém smyslu jde o zcela klíčové téma multikulturní výchovy, neboť právě na nepatrných tělesných odlišnostech, na které můžeme upozornit v tělesné výchově, různých lidských ras byly vystavěny rozsáhlé soustavy předsudků a rasových teorií. Nápadné rozdíly (v barvě pleti, stavbě obličeje a těla) nemohou v žádném ohledu sloužit jako podklad k odlišnému hodnocení těchto osob, ale ani míra technického či ekonomického rozvoje určitých skupin nesmí vést k jejich odlišnému hodnocení.

Pohybové hry (předcházející cílevědomou sportovní aktivitu) poskytují značný prostor pro otevírání různých kulturních kontextů zvláště tam, kde je složení studentů ve

třídě různorodější. Velký význam má rozvoj citu k souhře ve skupině a vytváření příležitosti pro ocenění a uplatnění těch žáků, kteří nevynikají v ostatních oblastech a předmětech. Obdobné příležitosti poskytují různé druhy sportů. Studenti jsou sice seznamováni s některými individuálními sporty (např. lehká atletika apod.), avšak celkové zaměření tělesné a pohybové výchovy by mělo vést k pěstování sportů kolektivních. Studentům mohou být představeny také sporty typické pro určitý národ. Při aktivitách jako je turistika, lyžování a plavání je účelné doprovodit tyto činnosti výkladem tradic jiných národů (stopování, lovení apod.). V rámci výchovy ke zdraví je vhodné zdůrazňovat tělesnou zdatnost a smyslovou vnímavost národů žijících v sepětí s přírodou, přizpůsobování životního stylu přirozeným rytmům a velké bohatství léčebných postupů, které předcházely vývoji současné medicíny.

Tato diplomová práce nejdříve obecně informuje o multikulturní výchově a vzdělávání a dále o možnostech tělesné výchovy v tomto oboru. Zároveň představuje kontinenty prostřednictvím tradičních pohybových kultur, národních sportů a her.

2 Charakteristika multikulturní výchovy

Interkulturní (multikulturní) výchova a vzdělávání není v současné době novým pojmem, ale jeho význam je stále aktuálnější a potřebnější pro další nenásilný vývoj populace. Česká republika se stala součástí Evropské unie, otevřely se hranice, okolní společnost se vyznačuje otevřeností, migrace je dnes součástí života. Škola by měla připravit své žáky na tuto novou situaci. K nově pojmenovaným kompetencím žáka patří i kompetence komunikativní, sociální a personální, které počítají s úctou, tolerancí, empatií... Současná doba klade na výchovu a vzdělávání nové, náročné požadavky. Stále častěji jsme v dnešním světě svědky různých nedorozumění, konfliktů, jsme konfrontováni s odlišnými názory, pohledy na svět, způsoby jednání atd. Denně jsme vystavováni záplavě různých, mnohdy vzájemně si odporujících informací a je jich takové množství, že je nad možnosti jedince podrobně sledovat vývoj byť i jedné vědní disciplíny, natož pak vývoj celého lidského vědění. Interkulturní výchova a vzdělávání umožňuje jedinci rozvíjet chápání a přijímání různorodosti jako pozitivního jevu a hodnotit rozdíly mezi lidmi z různých kultur jako přínosné. Takové poznání může přispět k vytváření respektujících vztahů mezi různými kulturami. Interkulturní vzdělávání vede studenty k respektování neustále rostoucí kulturní rozmanitosti a otevírá cestu různým způsobům života, myšlení a chápání světa. To, co se začalo nazývat multikulturní výchova, resp. ve světě již od 60. let minulého století *multicultural education / interkulturelle Erziehung*, je poznatková oblast sycená z několika věd - z etnologie, interkulturní psychologie a sociologie, kulturní antropologie, etnopedagogiky aj. Je tomu tak proto, že tato oblast je vskutku velmi mnohostranná a svými vlastnostmi variabilní, takže ji nelze nějak jednoduše uchopit. Týká se lidské psychiky, jevů chování, znalostí a postojů, jazyka a komunikace aj. (*Průcha, 2001*)

Multikulturní výchova má čtyři základní složky tvořící její podstatu (*Průcha, 2001*):

- 1) Je to oblast vědecké teorie, která se utváří napříč několika vědami- tedy jde o transdisciplinární teorii.
- 2) Je to oblast výzkumu, který zásobuje jak teorii, tak poznatky o multikulturní realitě, v níž se rozvíjí současná civilizace.
- 3) Je to kulturní oblast infrastruktury, jež vytváří organizační a informační základnu pro teorii, výzkum a realizaci multikulturní výchovy.
- 4) Je to oblast praxe, edukační a osvětové činnosti, realizované ve školách a v institucích celoživotního vzdělávání za účelem sbližování a spolupráce mezi etniky, národy, kulturami, rasami aj.

O problémech spojených s migrací obyvatel se začalo mluvit již v 60. letech minulého století; ke stejnému časovému horizontu se proto vážou i problémy výchovy a vzdělávání těchto lidí v cílových zemích jejich pobytu. Přesto i dnes je spíše vzácností, když dva učitelé nebo jiní pedagogičtí pracovníci či dokonce odborníci na vzdělávání multikulturní výchovu a vzdělávání chápou naprosto stejně. Jednotnému názoru brání tendence jednotlivce definovat pojmy tak, aby odpovídaly jeho zaměření. Někdo považuje multikulturní výchovu a vzdělávání za malou změnu a pouhý posun ve vyučování, jiný mluví o potřebě vytvořit třídní klima a přizpůsobit způsob výuky určitým skupinám, další se soustřeďuje na institucionální a administrativní řešení, jako jsou standardizované zkoušky nebo poskytování finanční podpory k odstranění rozdílů v dosavadním vzdělání.

Přes různá chápání multikulturní výchovy a vzdělávání lze však uvést několik styčných bodů, jež jsou pro tento pojem charakteristické (*Šindelářová, 2005*):

- každý žák (student) musí mít stejnou příležitost plně využít svého potenciálu
- každý žák (student) musí být připravený pro život v interkulturní společnosti
- učitelé musí být připravováni k tomu, aby uměli každému jednotlivému studentu, bez ohledu na kulturní prostředí, z kterého pochází, efektivně usnadnit učení

- školy musí aktivně potlačovat diskriminaci všeho typu, a to nejen v rámci jejich vnitřních norem a pravidel, ale také výchovou v tomto duchu kriticky aktivních uvědomělých žáků (studentů)
- pedagogičtí pracovníci musí hrát aktivní roli při přípravě vyučování, jehož účastníky budou žáci (studenti) různého původu, ras a náboženství, a to přípravou tomuto účelu odpovídajících učebních textů, přizpůsobováním tradičních zkušebních metod a způsobu hodnocení a v neposlední řadě absolvováním specializovaných kurzů a školení věnovaných problematice výuky studentů-imigrantů

2.1 Cíle interkulturního vzdělávání

Interkulturní vzdělávání usiluje o vybavení účastníků vzdělávacího procesu interkulturními kompetencemi, snaží se poskytnout žákům a studentům informace o multikulturní povaze skutečnosti, snaží se formovat postoje principiální tolerance a respektu vůči odlišnostem (názorovým, kulturním, sociálním a dalším) a pěstuje dovednosti orientovat se v rozmanitém světě a být schopen nekonfliktní a úspěšné komunikace s jedinci s odlišným sociokulturním zázemím.

Interkulturní vzdělávání umožňuje jedinci rozvíjet chápání a přijímání různorodosti jako pozitivního jevu a hodnotit rozdíly mezi lidmi z různých kultur jako přínosné. Odlišnost by neměla být chápána jako potenciální zdroj konfliktu, ale jako příležitost k vlastnímu obohacení. Interkulturní výchova a vzdělávání přispívají k vytváření respektujících vztahů mezi příslušníky různých sociokulturních prostředí, aby bylo možno vyhnout se negativním trendům, ke kterým v multikulturních společnostech dochází (růst meziskupinového napětí, diskriminace, xenofobie, rasové násilí, ale například také krize identit). *(Buriánek, Definice a cíle interkulturního vzdělávání)*

2.2 Metody

Interkulturní vzdělávání rozvíjí konkrétní náměty a integruje je do globálnějších představ. Proto používá interdisciplinární aktivity, orientované na výchovu studentů jako globálních občanů, které jim umožňují analyzovat a vyhodnocovat nové situace, do kterých jsou zapojeni. V multikulturním světě jsou zvyky a způsoby chování různých kulturních skupin, které žijí pohromadě, poznamenávány konflikty a rozpory, ale zároveň je v něm mnoho možností pro vzájemné obohacování.

Interkulturní vzdělávání vede žáky k respektování neustále rostoucí kulturní rozmanitosti a otevírá cestu různým způsobům života, myšlení a chápání světa. Žáci se pomocí vlastních vyjadřovacích prostředků učí komunikovat a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin a jsou vedeni k tomu, aby si stále více uvědomovali méně nápadné aspekty různých kultur. Kritická analýza a pochopení odlišností by měly utvářet motivaci ke vzdělávání a k interkulturním výměnám jako důsledek pocitu solidarity a schopnosti reflektovat sociální a ekonomické nerovnosti. Po metodické stránce klade interkulturní vzdělávání důraz na interakci mezi učitelem a studenty a mezi studenty navzájem. Student není pouze pasivním objektem výuky, nádrží, do které vléváme údaje, abychom pak vyžadovali jejich co nejpřesnější zopakování. Student je zdrojem nápadů a informací, aktérem, jenž ovlivňuje, modifikuje, obohacuje a v některých případech sám vede výuku. Vzdělávací proces, který má ambici prosazovat hodnoty tolerance, respektu a solidarity, se mine účinkem, pokud bude prosazován autoritativními metodami. Interkulturní výchova se neobejde bez rozvíjení a principiálního dodržování strategií zdvořilosti, efektivní komunikace, smysluplné diskuse, konstruktivní spolupráce a kritického myšlení. (*Buriánek, Definice a cíle interkulturního vzdělávání*)

2.3 Obsah interkulturní výchovy

Problémy nastávající při realizaci multikulturní výchovy se týká její obsahové stránky. V českém prostředí se multikulturní výchova většinou zaměřuje na záležitosti

soužití s Romy, na pomoc romským žákům při začleňování do školního vzdělávání atd. Proto dnes nalzáme již velmi početnou literaturu týkající se edukačních problémů romské minority v České republice a v tomto směru jsou vyvíjeny mnohé prospěšné aktivity. To je bezesporu oprávněné a žádoucí zaměření. Avšak má se tím vyčerpávat obsahová náplň multikulturní výchovy? Samozřejmě nikoliv. Nelze ztotožňovat multikulturní výchovu jen s romskou problematikou, jakkoliv je závažná. Náplň multikulturní výchovy tvoří ještě další závažná témata. Především je to srovnávání kultury a mentality vlastní etnické skupiny (tedy Čechů) s kulturami a mentalitami jiných etnických skupin. Zejména se jedná o etnika, s nimiž Češi sousedí - tedy Němci, Slováci, Rakušané, Poláci. Dobré sousedské vztahy jsou prospěšné jak mezi jednotlivci, tak mezi národy. Z různých výzkumů se ukazuje, že negativní postoje a předsudky vůči Němcům přetrvávají u mladé generace i jiných národů, např. Nizozemců. Další součástí obsahu multikulturní výchovy lze vidět v oblasti postojů české mládeže k různým imigrantským skupinám. Podle oficiálních údajů žije v České republice legálně asi 260 000 cizinců, z toho nejvíce Slováci, Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, ale i určité počty Západoevropanů (Irové, Němci, Nizozemci aj.). Přibývá také cizinců v managementu různých firem a podniků - zejména Japonci, Němci, Američané aj. To vše vytváří nové, multietnické prostředí pro českou populaci a českou mládež. V důsledku toho je nutno očekávat, že mladí lidé, zejména po vstupu na trh práce, budou v kontaktu s různými cizinci, a tudíž by měli být připravováni na to, že příslušníci jiných etnik a kultur mohou mít odlišné hodnotové systémy, kulturní vzorce chování, komunikační etiketu apod. To se týká zejména řady profesí, v nichž je kontakt s příslušníky jiných kultur běžnou součástí pracovní činnosti (např. pracovníci obchodu a turismu, učitelé, zdravotnický personál, policisté, úředníci státní správy aj.). Zde má multikulturní výchova směřovat k vytváření základů interkulturní kompetence. (Průcha, 2004)

3 Interkulturní vzdělávání v českém vzdělávacím systému

V současné době je proto třeba stále více poukazovat na sociologicko-pedagogicko-komunikační problém v českých školách, jenž je způsobený trvalým nárůstem žáků a studentů, pro něž čeština není mateřským jazykem. Racionální a rychlá integrace těchto dětí-cizinců (migrantů, azylantů, etnických minorit) do českého vzdělávacího systému je totiž nutným předpokladem k využití jejich přirozeného potenciálu i ve prospěch naší společnosti.

Na prahu nového tisíciletí prochází české školství řadou systémových změn a reformem, neboť muselo zareagovat na požadavky unijní legislativy. Jedním z cílů našeho školního vzdělávání je „vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.“

Dřívější školský zákon, *Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol*, výslovně sice nehovořil o povinnosti poskytovat občanům EU přístup ke vzdělávání za stejných podmínek jako občanům ČR, avšak již tehdy u nás platila celá řada mezinárodních smluv, jež chránily cizince (nejen občany EU, ale všechny cizince bez rozdílu) před diskriminací a zároveň zaručovaly rovné právo na vzdělání. Jako příklad lze uvést zejména Úmluvu o právech dítěte (čl. 28), Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (čl. 2), Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (čl. 13) či Všeobecnou deklaraci lidských práv (čl. 26).

Nový školský zákon č. 561/2004 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005, již obecně hovoří o vzdělávání cizinců (§20); všem bez rozdílu je přiznáno právo na přístup ke vzdělávání za stejných podmínek, jako mají občané ČR. Vzhledem k nadstandardním vztahům mezi členskými státy EU jsou dětem občanů těchto členských států přiznána určitá práva, např. bezplatná příprava k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků, a podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou na našich školách. Tuto bezplatnou přípravu i

vyškolení pedagogických pracovníků, kteří budou uskutečňovat jejich vzdělávání, zajišťují příslušné krajské úřady (podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy). Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem formu, obsah a organizaci bezplatné přípravy. V současné době příprava zahrnuje minimálně 70 vyučovacích hodin; do které je žák-cizinec zařazen na základě písemné žádosti jeho zákonného zástupce, ředitel školy je pak povinen jej do 30 dnů od podání žádosti do přípravy zařadit. (*Šindelářová, 2005*)

Interkulturní vzdělávání (multikulturní výchova) je zakomponována do nových kurikulárních dokumentů – rámcových vzdělávacích programů (RVP). V RVP pro základní vzdělávání a RVP pro gymnaziální vzdělávání je interkulturní vzdělávání zařazeno v podobě samostatných průřezových témat, v RVP pro střední odborné vzdělávání jsou cíle interkulturní vzdělávání vtěleny především do vzdělávacích oblasti *Společenskovědní vzdělávání* a do průřezového tématu *Občan v demokratické společnosti*. Interkulturní vzdělávání přispívá k naplňování obecných vzdělávacích cílů, zejména:

- podpora celkového rozvoje osobnosti žáků tak, aby se dokázali co nejlépe zapojit do demokratické společnosti a projevovat se jako její aktivní občané (RVP pro základní a gymnaziální vzdělávání)
- vedení k tomu, aby se žáci ve vztahu k jiným lidem oprostili od předsudků,
- xenofobie, intolerance, rasismu, agresivního nacionalismu, etnické, náboženské a jiné nesnášenlivosti (RVP pro odborné vzdělávání)
- zároveň se podílí na pěstování klíčových kompetencí na všech úrovních vzdělávacího systému, především kompetencí občanských a sociálně-osobnostních, ale také komunikativních a kompetencí k řešení problémů

Jejím cílem je u menšinového etnika rozvíjení jeho kulturní specifika a současně umožnit poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu pak seznamovat se základními specifiky ostatních národností a u obou skupin pak pomáhat nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci. Úkolem školy je, aby zabezpečila takové klima, kde se budou čeští žáci i žáci-cizinci cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu

svých spolužáků - příslušníků minorit, a tak přispívat k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství mezi národy.

V rámci komplexu průřezových témat stojí interkulturní vzdělávání blízko k *Výchově k myšlení v evropských souvislostech*, *Výchově k sociálním dovednostem* a *Mediální výchově*, má s nimi mnohé společné cíle i obsahy. V centru všech těchto průřezových témat je snaha vychovávat zodpovědné, otevřené, kriticky myslící, komunikativní, tolerantní, solidární a empatické občany a občanky demokratického společnosti, kteří jsou si zároveň vědomi spoluzodpovědnosti za dění v Evropě i na celé planetě. Všechny jsou koncipovány jako odpověď na naléhavé úkoly, které zrychlující se tempo společenských změn na jednotlivce klade. Interkulturní vzdělávání má postihovat ty aspekty sociálních interakcí (včetně mediální komunikace), které jsou ovlivněny sociokulturní rozmanitostí současných společností. Rámcově vzdělávací program umožňuje zavedení interkulturního vzdělávání jako samostatného předmětu ve školním vzdělávacím programu, spíše se však počítá že se principy a vzdělávací obsahy stanou integrální součástí výuky standardních vzdělávacích oblastí. Velký prostor pro realizaci cílů interkulturního vzdělávání poskytuje především oblast vzdělávací. (*Buriánek, Interkulturní vzdělávání v českém vzdělávacím systému*)

Nicméně naplňovat cíle interkulturního vzdělávání lze i ve zdánlivě odtažitějších oblastech jako Sport a tělesná výchova (zařazování „národních a menšinových“ sportů a her do výuky). Cílem těchto aktivit je poukázat na vliv rozdílné geografické polohy, rozmanitého životního stylu a tradičních zvyklostí při vývoji pohybové kultury.

3.1 Učitelé

Další komplex problémů spjatých s realizací multikulturní výchovy ve školách se týká učitelů a jejich dalšího vzdělávání.

Realizace multikulturní výchovy se týká etnických postojů a stereotypů, jež mají učitelé u žáků nějak ovlivňovat, ale přitom mají své vlastní názory, postoje, stereotypy, předsudky o jiných etnických, rasových či náboženských skupinách. Hodnotové orientace a postoje učitelů nemusí být ve shodě s hodnotami a postoji jejich žáků nebo s hodnotami a

postoji oficiálních školských dokumentů, učebnic aj. Jde o takové záležitosti, jako je postoj k přistěhovalcům, k Romům, k válečným konfliktům v různých zemích apod.

Určitá pozitiva lze vidět v tom, že multikulturní výchova se začíná uplatňovat v přípravném vzdělávání učitelů: Ve většině ze stávajících 9 pedagogických fakult, a také v některých dalších fakultách připravujících učitele, jsou již začleněny programy multikulturní výchovy, většinou ovšem jako volitelný kurz. Oprávněně se proto ozývají názory, že multikulturní výchova by měla být začleněna jako povinný předmět do všech studijních programů učitelství na pedagogických fakultách.

Začlenění multikulturní výchovy do vzdělávání je potřebné, avšak její realizace rozhodně není jednoduchou záležitostí a problémy s ní spojené nejsou řešitelné pouze ze strany učitelů a školy. Nedá se očekávat, že zavedení multikulturní výchovy jako povinné součásti vzdělávání přinese samo o sobě v nejbližších letech pozitivní efekt. Je nutno počítat s tím, že jde o záležitost dlouhodobou a škola by neměla ve svém snažení zůstat sama. (*Průcha, 2004*)

Multikulturní výchova je velmi složitou problematikou, kterou není možné řešit pouze teoretickými pokyny v rámci edukační praxe, ale pro její efekt a úspěšnost je důležité, že musí prolínat celým výchovným a vzdělávacím prostředím školy a týkat se také mezilidských vztahů ve škole, mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi učiteli a rodinou. Pro působení na žáky v oblasti multikulturní výchovy není významný pouze vzdělávací obsah, který je uveden ve vzdělávacích programech a v učebnicích, ale také klima třídy na pozadí širšího školního a společenského prostředí, jako jsou například aktuální vztahy mezi etnickými skupinami ve společnosti a v místě školy, bezpečnostní situace v zemi, vzplanutí mezinárodních konfliktů, příliv imigrantů, ale také kompetentnost a věrohodnost učitele apod.

Průřezové téma multikulturní výchova se neomezuje jen na informace, které žáci získají zejména v oborech český jazyk a literatura, cizí jazyk, občanský a společenskovědní základ, historie, geografie, které mají s multikulturní výchovou úzkou souvislost, ale snaží se stimulovat, ovlivňovat či korigovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků.

3.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

Multikulturní výchova se zaměřuje zejména na oblasti: kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, podpora multikulturality. V oblasti vědomostí, dovedností a schopností, postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci (*Rámcově vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání*) :

v tematickém okruhu zaměřeném na kulturní diference:

- chápat, že všichni lidé jsou odlišné osobnosti s individuálními zvláštnostmi, bez ohledu na svůj původ
- respektovat jedinečnost, důstojnost a neopakovatelnost života, chápat lidskou bytost jako nedílnou jednotu tělesné a duševní stránky osobnosti, ale i jako součást etnika
- poznávat a ctít jazykové zvláštnosti různých etnik v dnešním multijazykovém a multikulturním světě

v tematickém okruhu zaměřeném na lidské vztahy:

- chápat, že všichni lidé mají právo žít společně a spolupracovat
- zdokonalovat své jazykové a komunikativní kompetence v mateřském jazyce a osvojit si cizí jazyk jako základní prostředek komunikace a mezinárodní kooperace
- uvědomovat si důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích, chápat člověka jako společenskou bytost a znát hlavní typy sociálních útvarů
- uvědomovat si význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti
- utvářet si představu o pojmu lidská solidarita a zaujímat adekvátní etické postoje v kritických fázích života, rozlišovat pozitivní asertivitu od bezohledné a egoistické seberealizace

- znát a v životní praxi uplatňovat principy slušného chování (společenské etikety), základní morální normy, aplikovat je ve vlastním životě a umět aktivně čelit projevům amorality
- rozumět podstatě nejzávažnějších sociálně patologických jevů i jejich důsledkům pro společnost

v tematickém okruhu zaměřeném na etnický původ:

- respektovat skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého etnika a ztotožňovat se s názorem, že všechny etnické skupiny jsou rovnocenné
- umět charakterizovat základní pojmy multikulturní terminologie (národ, kultura, etnicita, identita, asimilace, kulturní pluralismus, globalizace, xenofobie, rasismus, netolerance a extremismus), znát nejvýznamnější národní symboly a zásady jejich používání
- získat prostřednictvím jazykového vzdělávání vědomosti, praktické dovednosti a přehled o sociokulturním prostředí dané jazykové oblasti, znát hlavní autory, žánry a díla domácí a světové literatury, kultury a umění
- dokázat objasnit obsah pojmů majorita a minorita, sociální smír aj., mít představu o postavení národnostních menšin
- rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti, umět vysvětlovat příčiny xenofobie v minulosti i současnosti
- uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské) intolerance s demokracií

v tematickém okruhu zaměřeném na podporu multikulturality:

- vnímat multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik
- chápat fakt, že obyvatelstvo naší planety Země (Evropy, ČR) je složeno z mnoha rasových, etnických a náboženských skupin a všechny mají právo na existenci a musejí být podporovány
- znát nejdůležitější mezinárodní organizace k podpoře multikulturality a orientovat se v jejich funkcích

- uvědomovat si kladné i záporné stránky globalizačního procesu, znát legitimní prostředky vyjádření svého postoje k tomuto jevu, rozlišovat mezi lokálními, národními, regionálními a globálními historickými procesy

4 Interkulturní výchova prostřednictvím sportu a tělesné výchovy

Sport je pro mnohé z nás zdroj radosti a osobního naplnění, zároveň se těší velké popularitě u mládeže a tím se stává nejčastější volnočasovou aktivitou. Může být ovšem i silným nástrojem v řešení mnoha sociálních a osobních problémů. Při sportu se odstraňují bariery, rozšiřují možnosti a zvyšují volby. Právě proto je ideálním prostředkem pro poznávání cizích lidí, včleňování jedinců do kolektivu a dělání z jedinců sehraný tým. Tyto uvedené charakteristiky jsou rovněž nutné pro multikulturní výchovu. Proč tedy nevyužít sport a tělesnou výchovu jako způsobu k poznávání lidí jiných kultur?

Nelson Mandela nemohl pronést pravdivější slova když řekl, že „Sport má nepřekonatelnou moc spojovat“. Dává dohromady občany různého věku, sociálního zázemí, národnosti, náboženství a pohlaví. Při jiné příležitosti než při sportu by mohlo být obtížné udělat skupinu lidí s různým vyznáním, jiné barvy pleti a jiného sociálního postavení, ale při pohybové aktivitě a hře mají všichni stejný zájem. Tím se otevírá možnost pro nenásilnou integraci minoritních etnických skupin. Není čas na hřišti vyhledávat spojence, který je mi „podobný“.

4.1 Světové projekty zaměřující se na integraci cizinců pomocí sportu

Efekt, jaký má sport na lidi, nezůstal bez povšimnutí organizací, které se zabývají integrací cizinců a lidí z etnických menšin do prostředí, ve kterém žijí. Ve světě je mnoho projektů zaměřeno na tuto tematiku. Pro představu, zde jsou některé z nich:

Německo

Integration durch Sport

Integrace sportem

Integrace je důležitý politický a sociální úkol. Sport zaujímá velice důležité místo ve společnosti při začleňování imigrantů hraje velice důležitou roli. Mládež v severním Vestfálsku se po mnoho let zabývá integrací přistěhovalců a společensky znevýhodněných

lidí pomocí sportu. Zážitky a porozumění jsou charakteristické pro sport a navíc : "sport mluví všemi jazyky". Cílovou skupinou programu jsou cizinci žijící v Německu a budoucí přistěhovalci.

Cíl

- přijímání odlišné kultury a podporování jejích zvyků a životního stylu
- posilování sociálních vazeb prostřednictvím sportu a sportovních klubů
- zavádění dlouhodobých integračních mechanismů
- informování imigrantů o možnostech sportovního vyžití
- začlenění otázek integrace jako průřezového tématu a představení široké veřejnosti

(<http://www.integration-durch-sport.de/>)

Srí Lanka

Social and ethnic integration by sport and games in Sri Lanka

Sociální a etnická integrace prostřednictvím sportu a her na Srí Lance

Švýcarská akademie pro rozvoj (*The Swiss Academy for Development- SAD*) spolupracující s místním partnerem Sarvodaya a využívají sport a hry jako nástroj pro podporu míru mezi etnickými a náboženskými skupinami. Zasazují se o sociální integraci a snaží se zmírnit trauma obyvatel způsobené občanskou válkou a přírodní katastrofou. Projekt je financovaný SDC Humanitarian Aid. Vlna tsunami která udeřila na Srí Lance v prosinci 2004 zabila více jak 31,000 lidí. Tato velká živelná pohroma narušila životy obyvatel a způsobila emoční tlak a trauma.

Cíl

- porozumění, víra a dialog mezi dětmi a dospívajícími všech etnických a náboženských skupin
- podporování mírového soužití a sociální integrace pomocí sportu a herních aktivit
- upevnění sociálního citění pomocí sportu (týmový duch, fair play, dodržování pravidel, vzájemný respekt, zodpovědnost, kontrola nad útokem atd.)

- vybudování nové rekreační struktury, které budou pomáhat zasaženým dětem překonávat jejich obavy a traumatické zážitky
- zapojování děvčat a žen do sportu a herních aktivit

Místo konání projektu

Osm různých měst na Srí Lance a přilehlé vesnice: Ampara(i), Batticaloa, Hambantota, Jaffna, Kalumnai, Matara, Trincomalee, Vavuniya.

Cílová skupina: děti a mládež (9-19let).

Využití sportu: Sport a herní aktivity mohou přispět k posilujícím procesům mladistvých osob a pomáhat jim překonat traumatické zážitky z války, tsunami a sociální vyloučení. Pomocí sportů SAD a Sarvodaya podporuje rozvoj životních hodnot jako je zodpovědnost, sebeovládání, vzájemný respekt, překonávání překážek a přátelství.

(<http://www.sportanddev.org/>)

Anglie

Sporting Equals - Sport for Communities

Sport k rovnosti- Sport pro společnost

Sport pro společnost je národní iniciativa spadající pod Sport k rovnosti. Program je na tři roky investován Ministerstvem kultury, médií a sportu (DCMS). To zamýšlí podporovat rozvoj sportovního vyžití ve městech. Projekt je zaměřen na uprchlíky, lidi z etnických menšin a přistěhovalce. Cílem projektu je poukázat na možnost budoucího zaměstnání ve sportovní sféře.

Cíl

- informovat o možnostech ovlivňování a rovnoměrného zapojení lidí z etnických minorit do dění ve sportu na jakékoli úrovni, jako hráči, trenéři, úředníci, dobrovolníci a rozhodčí
- rozvíjení v pochopení a uvědomění národnostní rovnosti, která se odráží ve sportu

- využití sportovního prostředí pro pochopení kulturní odlišnosti, která je chápána a uznávána

(<http://www.sportingequals.com/>)

4.2 Projekty v ČR zabývající se interkulturním vzděláváním

Program Varianty

Vzdělávací program Varianty společnosti Člověk v tísni je zaměřen na zavádění interkulturního vzdělávání a globální rozvojové výchovy do českého školství. Jedná se o tematické oblasti, jejichž přítomnost ve výuce vyžadují existující či vznikající kurikulární dokumenty českého školství, ale jejichž praktické zastoupení v hodinách je stále ještě nedostatečné.

Program Varianty poskytuje možnost dalšího profesního vzdělávání nejen současným či budoucím pedagogům a profesionálům v oblasti vzdělávání, ale i dalším profesním skupinám a zájemcům o témata interkulturní vzdělávání a GRV. Vzdělávací aktivity realizované pod značkou Varianty tak reagují i na potřeby pracovníků veřejné správy a samosprávy, úřadů práce, dětských domovů a výchovných ústavů, azylových zařízení, školních inspektorů, novinářů či policistů.

(<http://varianty.cz/>)

Czechkid - multikulturalita očima dětí

Cílem projektu Czechkid – multikulturalita očima dětí je zkvalitnit vzdělávání na druhém stupni ZŠ a SŠ pomocí nových kurzů pro učitele a vytvořit nástroje pro efektivní výuku multikulturní výchovy ve školách. Nástroj Czechkid, který během projektu vznikne, je pak využitelný jednak pro kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a jednak při práci se studenty a žáky ve školách.

(<http://www.mkc.cz/cz/vzdelavani-313380/czechkid-multikulturalita.html>)

Mládež pro interkulturní porozumění

Občanské sdružení MIP - Mládež pro interkulturní porozumění vzniklo v roce 1998 jako skupina mladých lidí v Brně, kteří cítili potřebu aktivně napomáhat české společnosti v porozumění rozmanitým kulturám, které v ní žijí. Stejně tak je pro nás důležitá i snaha porozumět globálním problémům, které dnes přináší propojující se svět.

V roce 2002 vznikly další místní skupiny v Olomouci a Praze. Sdružení MIP působí především v Česku, ale i v zahraničí, a to prostřednictvím setkání mladých lidí, výstav, koncertů, diskusí, seminářů, publikací, workcampů s tematickou náplní atp.

(<http://www.osmip.cz/>)

4.3 Projekty v ČR zabývající se interkulturním vzděláváním ve sportu

Rozvoj interkulturních kompetencí prostřednictvím sportu v kontextu rozšíření Evropské unie

Cíl

- podpora interkulturních kompetencí u studentů učitelství
- rozšiřování poznatků o metodách vnitřní integrace prostřednictvím sportu v jednotlivých účastnických zemích
- zprostředkování vědomostí o integrativních procesech uvnitř Unie stejně jako o rozdílech mezi západo- a východoevropskou pohybovou kulturou

Cílová skupina

Studující obor učitelství, kteří by měli na školách objasňovat interkulturní kompetence ve sportu.

Hlavní aktivity

- historické, sociologické a výchovně- vzdělávací materiály o rozdílných pohybových kulturách

- rozvíjení sportovně-didaktických konceptů pro zprostředkování interkulturní kompetence ve sportu a prostřednictvím sportu
- vytváření praktických vyučovacích jednotek zaměřených na integraci, odstraňování „cizosti“ či „jinakosti“, budování identity ve sportu

(<http://www.ftvs.cuni.cz/Katedry/KIN/Comenius/comenius.htm>)

Zavádění interkulturních prvků do školní tělesné výchovy

Cíl

- vytvoření pohybového programu pro multikulturní výchovu v TV
- ověření programu ve školních podmínkách a zjištění obohacení žáků v oblasti jejich sociálních a personálních kompetencí

Očekáváme příznivý vliv nově koncipovaného programu ve školní Tv na lepší poznání různých pohybových kultur, rozvoj bezkonfliktní spolupráce, snadnější vyrovnání se s cizorodými prvky a odlišnostmi.

(<http://www.ftvs.cuni.cz/Katedry/KIN/Comenius/interCultTV.htm#cile>)

4.4 Realizace interkulturní výchovy v TV

Rozlišné kulturní zvyklosti slouží učitelům TV jako neocenitelný námět pro pestrost a zajímavost výuky. Hodiny TV s multikulturní tematikou mohou studenta obohatit jak fyzicky tak i po stránce vědomostní. Učitel si vybere některou charakteristickou pohybovou aktivitu pro danou kulturu a přizpůsobí ji potřebám tělesné výchovy. Je pouze na něm za jaký konec výuku uchopí a jaké téma žákům představí. Na výběr má několik možností:

- a) zpracovat kulturně významné téma, jako celek, například nácvik pohybové skladby na téma „ Život v Africe“, „ Tance Austrálie“ atd.
- b) zdůrazňovat klíčová slova a snažit se dostat je do žákova podvědomí: multikulturní výchova, majoritní a minoritní skupina, etnikum, tradiční pohybové aktivity atd.
- c) zaměřit se na podrobný popis pohybové aktivity, včetně tradičních pravidel

d) aktivně zapojit žáky do programu výuky dát jim za úkol například:

- upravit tradiční pravidla hry do podmínek školní TV
- zařadit neznáme hry na správný kontinent
- za domácí úkol vyhledat typickou hru nebo sport pro určitý světadíl či stát
- dovolit jim v rámci tématického plánu zařazovat aktivity, týkající se multikultury, které si sami připraví

e) zaměřit se více na vysvětlení proč je tato činnost charakteristická právě pro danou oblast, příklady z historie, proč aktivita vznikla a čím byl její zrod ovlivněn

f) systematicky představit pohybovou kulturu jednotlivých kontinentů

4.4.1 Poznávání kontinentů prostřednictvím TV

A) Afrika a Blízký východ

Afrika je třetím největším kontinentem. Má rozlohu 30 065 000 km², na kterých se rozkládá 53 států, což představuje 20,3 % celkového povrchu souše na Zemi. Afrika má více než 850 milionů obyvatel, což je jedna osmina celkové populace Země. Mezi nejrozšířenější náboženství zde patří islám. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Kulturní zvyklosti pramenící z náboženství

Afričané vyznávají velké množství náboženství. Nejvíce rozšířeno je křesťanství a islám. Křesťanství vyznává nejvíce Afričanů (přibližně 40%) a něco méně než 40% ostatních obyvatel vyznává islám. Zbýlých 20% Afričanů vyznává tradiční domorodá náboženství. Velmi malé procento obyvatel jsou Židé.

I zvláštnosti životního stylu, kterým se vyznačují muslimové, mají často svůj původ v koránu a právníci jej začlenili do islámského práva (šaría). Platí v něm například zákaz jíst vepřové, krev a maso některých dalších zvířat, islám přidává také zákaz požívání všech alkoholických nápojů. Dnešní islám klade velký důraz na přísnou morálku ve vztazích mezi muži a ženami. Intimní styk připouští až po uzavření náležitého sňatku. Moralisté zároveň

přikazují ženám oblečení, které je má chránit před necudnými pohledy. Dnešní nejrozšířenější verze islámu předpokládá u žen zakrytí vlasů a šije širokým šátkem a zakrytí celého těla dlouhými splývavými šaty s rukávem.

Pokud jde o normy pro chování muslimských žen, tak mnohé muslimské dívky a ženy, včetně studentek a vysokoškolaček, odmítají ve školním prostředí odkládat šátek, převlékat se do cvičebních úborů na hodiny tělesné výchovy, či chodit na plavání. (Šindelářová, 2005)

Ne však každý Afričan je muslim, jak již bylo uvedeno 20% Afričanů vyznává tradiční domorodá náboženství. Tato náboženství jsou velice pestrá s mnoha rituály a obřady. Mnoho kmenů ze střední části Afriky žije v naprosté harmonii s přírodou, vše co vlastní si museli sami vyrobit. U těchto lidí se životní styl nezměnil již po staletí.

Historie

Afrika je nejstarším obydleným územím na Zemi a všeobecně se má za to, že lidská rasa se vyvinula na území dnešního afrického kontinentu. Po dobu prehistorického věku neměla Afrika žádné národní státy (jako ostatní státy světa té doby). Místo toho byla obydlena kmeny lovců a sběračů jako např. kmeny Khoi a San (dnes známými jako bušmeni). Kolem roku 3300 př.n.l. vzniká na severu Afriky říše Egypt. Ta existovala s proměnlivým vlivem na tehdejší civilizace až do roku 343 př.n.l. Ostatní větší civilizace zahrnují Etiopii, Núbijské království, království Sahelu (Ghana, Mali a Songhai) a Velké Zimbabwe.

Ve 14. století do Afriky přišli evropští cestovatelé. Vyjednávání s některými místními kmenovými náčelníky Evropanům umožnilo zajmout milióny Afričanů a odvézt je na práci do celého světa. Tento obchod je známý jako obchodování s otroky. Na začátku 19. století evropské imperiální mocnosti obsadily většinu afrického kontinentu a vytvořily kolonie. Koloniální panství skončilo až s koncem 2. světové války, kdy všechny kolonie postupně získaly nezávislost. Značná část dnešních států v Africe má hranice pocházející ještě z období kolonialismu. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Vývoj pohybové kultury

Ve starověkém Egyptě byla tělesná výchova důležitou složkou výchovy. Rozvoji tělesné zdatnosti byl přikládán velký význam již od dětství. Děti se učily plavat, skákat, běhat, zápasit a hrály řadu pohybových her. U dospělých byl oblíben především lov, přetah lanem, šplh, plavání, veslování, šerm, zápas a lukostřelba. Na řadě reliéfů se dochovaly např. „momentky“ z tanců. A nebude přehnané tvrzení, že tancem byly mladí Egyptané doslova okouzleni. V tanci bylo mnoho gymnastických prvků, které ve spojení s nahým či jen lehce zahaleným ženským tělem dávaly vyniknout tehdejší představě o kráse a estetickém ideálu.

Zvláště vysoké úrovně a dokonalosti dosáhl v Egyptě zápas (který je egyptským sportem číslo jedna dodnes). (*Sommer, 2003*)

Také civilizace v oblasti Mezopotámie dosáhly vysoké úrovně tělesné přípravy a péče o tělo. Základem byla ovšem opět péče o výchovu vojáků. Sumerové, Babyloňané a Asyřané byli považováni za vynikající lukostřelce, šermíře, později i jezdce a vozataje. (http://www.eamos.cz/amos/kat_tv/)

Dnes pohybová kultura na africkém kontinentu vykazuje množství shodných rysů, ale zároveň nesmíme nikdy zapomínat i na rozdíly mezi nimi a na místní zvláštnosti. Nejvýraznějším společným jmenovatelem je silný vliv islámu a mnoha tradic, vzniklých staletími společných dějin. Pohybová kultura byla a je, silně ovlivněna způsobem obživy a životním stylem lidí obývajících tento kontinent. Nelze srovnávat pohybovou aktivitu lidí z větších měst a obyvatel ze střední Afriky. Na tomto území žije dnes mnoho kmenů, které již po staletí nezměnily svůj způsob života. Tito lidé nepřemýšlejí o fyzické aktivitě jako o příjemně stráveném času, ale jako o činnosti, kterou musí vykonat aby přežili. Každodenní shánka po potravě a vodě jím zabírá většinu času. Přesto jsou evidovány hry a pohybové aktivity těchto lidí, většinou ale vycházejí z rituálů a tradic nebo slouží k fyzické přípravě jedinců pro boj a lov.

Ve velkých městech, kde život není tak ovlivněn bojem o přežití, si lidé oblíbili fotbal, který se v Africe těší nevídané popularitě, a jiné sportovní aktivity. Nezaněvřeli ale ani na své kulturní dědictví, snad každá malá dívka umí zatancovat břišní tanec.

Využití tradiční pohybové kultury v TV

Pro zařazení africké kultury do výuky může být vhodné zpracování kulturně významného tématu prostřednictvím pohybové skladby. Představit studentům tradiční hudbu spojenou s tanečními prvky. Sestavou můžeme vyjádřit např.: Život v Africe (lov, rituální tance, život ve vesnici a nepřízeň počasí), Život faraónů (břišní tance, egyptská akrobacie). Vše by mělo být podbarveno typickou hudbou, která zlepšuje atmosféru a motivuje žáky.

B) Amerika

Rozloha Ameriky je 8 900 000 km², na kterých se nachází 35 států. Počet obyvatel na tomto kontinentu je 790 000 000. Pro naše účely budeme popisovat Severní a Jižní Ameriku odděleně. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Severní Amerika

Podle odhadu z roku 2006 má USA 299 545 513 obyvatel. Předchozí staletí se do Spojených států stěhovali hlavně Evropané, dnešní imigranty představují přistěhovalci z Latinské Ameriky (hlavně z Mexika, Kuby a Portorika) a z Asie. Podle odhadu z roku 2005 tvoří 74,7 % obyvatelstva běloši, 12,1 % Afroameričani, 4,3 % Asiati, Indiáni a Inuiti 0,8 %, jiná nebo víc národností 7,9 %. V těchto číslech je zahrnuto 14,5 % těch, kdo se považují za jednu z těchto etnických skupin a zároveň za Hispánce, Latinoameričany, nebo španělsky mluvící obyvatele. Při sčítání obyvatelstva v USA je totiž etnická skupina (rasa) jedna věc, a "Hispánskost" věc druhá.

Kanada je s rozlohou 9 976 140 km² největším státem Ameriky. Na území Kanada žije 33 098 932 obyvatel, většinu obyvatelstva tvoří Anglikanďané 39 % dále Frankokanďané 26 %. Zároveň je zde menšina Němců 5 %, Angličanů 4 %, Italů 3 % a Ukrajinců 2 %. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Multikulturní výchova v USA a Kanadě

Spojené státy americké jsou zemí vysokým podílem lidí různých ras a etnik. Až do 50. let 20. století docházelo ve školství k rasové segregaci, tj. v mnoha případech se žáci z černošských rodin vzdělávali ve školách pro „černé“ a neměli přístup do škol, kam chodili žáci z bělošských rodin.

Avšak nejen ve sféře vzdělávání, ale i v jiných oblastech docházelo k faktické diskriminaci „barevného“ obyvatelstva. Největší význam měl *Zákon o občanských právech* z roku 1964 a další opatření na ochranu rasových a etnických minorit, žen a handicapovaných osob.

V dnešní době má USA nejrozvinutější teorii, výzkum a praxi multikulturní výchovy (a také samotný pojem „multikulturní výchova“ v této zemi původně vznikl); jednak jsou USA protkány nejrůznějšími rasovými, etnickými a náboženskými vazbami jako málokterá země na světě, což vytváří vskutku ojedinělou multikulturní situaci; konečně mohou být USA předmětem našeho zájmu z toho důvodu, že dokládají obtížnost či neúspěšnost realizace multikulturní výchovy ve školní edukaci.

Podobné nálezy byly učiněny i v jiných zemích. Např. Nekudová (2004) objasňuje situaci v Kanadě, což je značně multietnická země, kde působí jednak předsudky příslušníků bělošské populace vůči původním obyvatelům (Indiánům), jednak stereotypy a předsudky mezi anglofonními Kanadany a frankofonními Kanadany. A přitom mají v Kanadě také propracované programy multikulturní výchovy. (*Průcha 2001*)

Domníváme se, že obdobná situace, pokud jde o výsledky multikulturní výchovy, je i u nás.

Vývoj pohybové kultury v Severní Americe

Jak již bylo uvedeno USA jsou zemí s vysokým podílem lidí různých ras a etnik. To se odráží i ve vývoji pohybové kultury.

Například lacros se vyvinul ze hry, která byla pro Indiány vážnou záležitostí, kterou řešili spory mezi kmeny, posvěcovali léky, lacros byl totiž součástí náboženských obřadů. Indiáni jej považovali za dar od samotného Stvořitele, a náležitě si tohoto daru cenili. Příprava na hru trvala několik měsíců a byla spojena s mnoha rituály.

Američané mají velký smysl pro týmového ducha a fair play. Typická je proto i hra Frisbee Ultimate, která zde má své kořeny, dokonce nemá rozhodčí ani při hře na světové úrovni. Hráči se řídí pravidlem fair play a rozhodují si sami.

Jak využít pohybovou kulturu Severní Ameriky v TV?

Učiteli se nabízí velké množství sportů a pohybových aktivit, které může žákům nabídnout skrz kultury Severní Ameriky. Má na výběr z tradičních i méně známých kolektivních her jako frisbee, americký fotbal, lakros, softball, streetball nebo může vytvořit tanečně laděnou hodinu na základě country tanců.

Jižní Amerika

Jihoamerický kontinent byl od 16. století do počátku 19. století téměř zcela rozdělen do kolonií pod španělskou a portugalskou správou. V současnosti zde existuje několik nezávislých republik a pár zbývajících kolonií: Francouzská Guyana, Falklandy a přilehlé ostrovy. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Vhodné řešení jak prezentovat Jižní Ameriku může být zvolení charakteristického státu např. Brazílie. Ta je známá především pro karnevalové veselí v Rio de Janeiru nebo brazilskou kávu.

Brazílie

Brazílie má rozlohu 8 511 965 km², na které žije 188 100 00 obyvatel. Brazílie byla v minulosti největší kolonií Portugalska a portugalština je zde také úředním jazykem. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Historie

Na počátku 16. století se Brazílie stala portugalským územím. Její hlavní činností bylo pěstování cukrové třtiny, což zajišťovali převážně afričtí otroci a domorodci. V 18.

století došlo ke sporu o Brazílii mezi Portugalskem a Španělskem.

Za napoleonských válek uprchla portugalská královská rodina do Brazílie, vyhlásila ji rovnocenným partnerem Portugalska a později královstvím. Portugalský král se vrátil zpět do své země a Brazílii přenechal svému synovi. Na trůn nastoupil Don Pedro, který se stal roku 1822 císařem. Po válce s Argentinou abdikoval a vládu přenechal svému synovi Donu Pedrovi II. Po převratu v roce 1889 skončila monarchie a Brazílie se stala státem. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Vývoj pohybové kultury v Jižní Americe

Vzhledem k tomu že Jižní Amerika byla po tři staletí rozdělena na španělské a portugalské kolonie můžeme předpokládat, že pohybová kultura této oblasti je ovlivněna obdobím španělské a portugalské koloniální éry. Zároveň v této době většina práce byla zajišťována africkými otroky a domorodci. Docházelo ke konfliktům mezi pracujícími otroky a kolonizátory. Do tohoto období klademe i počátky tradičního bojového umění Capoira.

Capoiera vznikla jako obrana otroků proti bílým pánům. Po velké vzpouře, kdy otroci zabili své zaměstnavatele se za pomoci indiánů schovávali v lese. Tam se za vlivu tance, náboženských rituálů a her začalo formovat bojové umění Capoira. Je to spojení bojového umění a hudby. Hlavním útočným nástrojem jsou nohy, ruce slouží hlavně jako rezervní kryt a jako opěra. Capoeiristi v boji používají kopy, úhyby zvané esquivas, úniky, podmetry a akrobacii. Dnes je capoeira známá po celém světě. V Brazílii, je capoeira všude na základních školách, univerzitách, klubech, a ve vojenských akademiích.

Jak využít brazilské bojové umění v TV?

Vzhledem k atraktivitě této aktivity je vhodné zařazovat jednotlivé prvky do rozcvičky, jako průpravné cvičení při hodinách gymnastiky. Capoira rozvíjí orientaci

v prostoru, hudební sluch, rytmus a fyzickou zdatnost cvičenců. Vzhledem k netradičnosti může být pro žáky i velice lákavá.

C) Asie

Asie je nejrozsáhlejší a nejlidnatější světadíle, který tvoří součást kontinentu zvaného Eurasie a také Eurafrasi. Její rozloha je 44 410 000 km². Na území Asie žijí nyní asi 2/3 obyvatel Země, to znamená 3 miliardy obyvatel. Z lidských ras převažuje především žlutá. Žlutá rasa je rozšířena ve východní a jihovýchodní Asii a jsou to především Číňané, Japonci, Mongolové, Korejci a podobně. K této rase se přiřazují i američtí Indiáni a Eskymáci. Zbylá území tvoří běloši a míšenci. K bělochům patří také snědí Indové.

Velkým problémem Asie je vysoký přirozený přírůstek obyvatelstva. Nejvyšší hodnoty mají státy Blízkého východu, Saudská Arábie a Pákistán. Některé státy, jako Čína nebo Indie se snaží porodnost snižovat. Velice rozdílná životní úroveň se promítá do střední délky života. V Japonsku se ženy dožívají 82 let a muži 76 let a naopak je tomu např. v Afghánistánu ženy pouze 41 let muži a 42 let ženy. Většina obyvatel žije na vesnici a pracuje v zemědělství.

Městské osídlení převažuje především v Japonsku, Jižní Koreji, Izraeli, na Taiwanu a v Singapuru. V těchto státech se vytvářejí souvislé pásy osídlení nazývané aglomerace. Největšími městy jsou Shanghai (12 mil. v aglomeraci), Tókjó (12 mil.) a Soul (11,5 mil. obyvatel). (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Vývoj pohybové kultury

Již v průběhu 1. tisíciletí př.n.l. vznikl v Číně složitý systém zkoušek duševní a fyzické zdatnosti (jako podmínka pro postup v úřednické kariéře). Minimálně od 7. století n.l. se praktikoval i samostatný systém zkoušek fyzické zdatnosti pro vojáky. Skládal se z lukostřelby, jízdy na koni s bodáním kopí do atrapy lidské postavy, ze vzpírání železné tyče a nošení 30 kg těžkého závaží nad hlavou na vzdálenost 20 m. Číňané znali také masáž jako léčebnou metodu i jako prostředek k rozvoji tělesné zdatnosti. Byla často kombinována s akupunkturou a kontemplací. Ve staré Číně byl rovněž rozšířen systém gymnastických cvičení Šenga, určený hlavně starším lidem, proto se převážně cvičil vsedě a vleže.

V Číně jsou také počátky bojových umění se zbraní a beze zbraně, které se pak později tak výrazně rozvinuly v Japonsku a Koreji. Vliv čínské tělovýchovy a zdravotní péče je patrný i v severních oblastech Indie.

V Japonsku vznikl vlastní druh boje na ostrově Okinawa. Tamní vládce zakázal prostému lidu nosit a používat jakékoliv zbraně. Vzhledem k útokům banditů a krutosti lenních pánů, byli obyvatelé Okinawy nuceni rozvinout techniku boje holýma rukama (popř. pomocí běžných denních pomůcek). Z toho to způsobu obrany vzniklo Karate.

Také v Indii se již od 3. tisíciletí př.n.l. využívalo tělesných cvičení pro přípravu vojáků, pro udržení a obnovu zdraví. Rady, týkající se tělesných cvičení lze najít i ve svatých knihách véd, zvl. v Ajurvédě. V 2. tisíciletí př.n.l. se v Indii zrodil rovněž systém Jógy. Indická tělovýchova byla doplněna vysokou péčí o hygienu těla a o masáže. Z tělesných cvičení pěstovali Indové zvláště zápas, šerm holí, lukostřelbu a pozemní hokej. Byly známy i býčí zápasy. (http://www.eamos.cz/amos/kat_tv/)

Jak využít pohybovou kulturu Asie v hodinách TV?

Vzhledem k rozloze Asie je zřejmé, že hodiny TV s touto tematikou mohou být velice zajímavé a pestré. Zde je pár námětů:

Karate

Prvky karate můžeme zařadit na konci rozcvičky jako formu dalšího protažení, vybrané cviky mohou být účinné pro rozvoj rovnovážných, koordinačních, silových i vytrvalostních schopností jedinců. Kombinace karate, úpolových her a pádů může vytvořit pestrou, pro žáky zajímavou i fyzicky posilující hodinu

Jóga

Sestavy z jógy by mohly sloužit v úvodní části jako doplněk rozcvičky nebo v závěrečné části na zklidnění a protažení po fyzické námaze. V případě tělesně slabších cvičenců může zastupovat i funkci zdravotní tělovýchovy. Mezi základní a nejznámější sestavy z jógy patří Pět Tibeťanů a Pozdrav slunci

Kolektivní a sportovní hry Asie

Kemari

Je hra podoba fotbalu, která byla v Japonsku oblíbená během periody Heian 794-1185. Hru lze zařadit v úvodní části po zahřátí a protažení jako rušnou část rozcvičky. Nebo jako netradiční průpravnou hru pro hodiny fotbalu (rozvíjí dovednosti s míčem, orientaci v prostoru, udržení kontaktu se spoluhráči a spolupráci)

Chapteh

Je tradiční hra v jižní Asii(Singapore, Malaysia). Tato hra vyžaduje obratnost a fyzickou zdatnost. Používá malý gumový disk s péry, pro náš účel můžeme použít rozřízlý tenisový míček a v něm nasazený košíček na badminton.

Kabbadi

Starodávná hra, stále populární v Indii a jižní Asii. Kabbadi je hráno po staletí pouze pro zábavu, ale může rozvíjet umění sebeobranu.

D) Austrálie

Austrálie má rozlohu 8 900 000 km². 95 % obyvatel je britského nebo irského původu. V Austrálii žije asi 32 000 000 obyvatel z toho je 380 000 původních. 85 % obyvatel žije ve velkých městech. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Historie

Po roce 1606 založila nizozemská Východoindická společnost na severozápadním pobřeží kolonii Nové Holandsko. Problémem této kolonie nebyly jen omezené možnosti Holandska, ale i fakt, že toto pobřeží neposkytuje mnoho míst, kde by byly podmínky vhodné pro existenci lidského osídlení. V roce 1770 vyhlásil James Cook celý kontinent britskou kolonií. Bílí osadníci narazili při svém příjezdu na domorodé obyvatele Austrálce (jiný termín Aboriginové), žijící zhruba na úrovni doby kamenné. V průběhu osídlování

docházelo k vyhánění a vybíjení domorodců, kteří byli jako rovnoprávní občané uznáni teprve v roce 1967. V současné době představují 2% obyvatel Austrálie. 1. ledna 1901 se britské kolonie spojily ve federaci Australský svaz se statutem dominia s názvem Commonwealth. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Multikulturní výchova v Austrálii

V Austrálii, kde se realizace multikulturní výchovy potýká s problémy předsudků a postojů dětí a mládeže majoritní bělošské populace vůči minoritní, rasově odlišné skupině původních obyvatel kontinentu, se v rozsáhlém výzkumu zjišťovalo,

- v jakém věku se vlastně objevují rasové předsudky u dětí,
- jak na vývoj těchto předsudků působí programy multikulturní výchovy (jež jsou v Austrálii důkladně rozpracované a již dlouhodobě ve školách uplatňované).

Výsledky nejsou potěšitelné. Prokázalo se, že rasové předsudky sdílejí již děti nejnižšího školního věku (5 - 6 let) a ve vyšším věku tyto předsudky nemizí. Stručně řečeno, programy multikulturní výchovy neměly očekávaný pozitivní efekt (*Průcha, 2001*).

Negativní vliv na postoj australské mládeže k minoritním skupinám mají zřejmě rodiče. Děti automaticky přejímají názor rodiny na tuto problematiku. I když se názory dětí a rodičů často rozcházejí, pohled na rasově odlišné skupiny jim většinou zůstává stejný.

Vývoj pohybové kultury

Australské hry byly vymyšleny tak, aby rozvíjely bojové a lovecké dovednosti. Většina těchto her je spíše založena na spolupráci než na soutěžení. Vzhledem k tomu, že Austrálie je součástí Commonwealthu, je sport a hry silně ovlivněn anglickou kulturou a sportovním děním v Anglii. Například netball, který je sice původem z Anglie, ale v zemi protinožců se těší nebývalé popularitě.

Jak využít pohybovou kulturu austrálie v TV?

Do hodin TV lze zařadit booglah, broin: jin, netball. Tyto hry svou netradičností podporují zapojení všech žáků, nikdo nemůže těžit z předchozí praxe a zkušeností. Zároveň rozvíjí hráčské dovednosti jako házení, chytání, přihrávku i střelbu.

E) Evropa

Evropa je s 10 532 000 km² malý světadíl (pouze Austrálie je menší), avšak velmi hustě zalidněný – v roce 2000 měla 729 000 000 obyvatel. Mluví se zde 209 různými jazyky ze 6 jazykových rodin; naprostá většina mluvčích však připadá na jazyky indoevropské. Historicky a kulturně měla Evropa veliký vliv na světovou civilizaci a běh světových dějin. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Dějiny

Evropa má po dlouhou dobu velký kulturní a politický vliv, už od doby bronzové. Obecně se soudí, že západní kultura pochází ze starověkého Řecka a Římské říše. Ta ovládala po mnoho staletí téměř celý kontinent. Po pádu Římské říše v Evropě dlouho trvalo období stagnace, známé jako temný středověk. Toto období ukončila renesance, která znamenala dobu objevů a zkoumání. Od 15. stol. vytvářely země jako Španělsko, Portugalsko, Francie nebo Anglie velké koloniální panství s rozsáhlými državami v Africe, Americe a Asii. Průmyslová revoluce v Evropě propukla v 18. stol. a znamenala ještě větší blahobyť, který způsobil velký nárůst obyvatelstva. Po druhé světové válce během studené války byla Evropa rozdělena na dva významné politické a ekonomické bloky: socialistický blok ve východní Evropě a na kapitalistické země v západní Evropě. Východní blok se rozpadl na konci 80. let. (<http://encyklopedie.seznam.cz/>)

Vývoj Pohybové kultury v Evropě

V antickém Řecku a Římě měl pohyb a péče o tělo veliký význam, jak v přípravě vojáků tak i v každodenním životě řadových občanů. Bylo pořádáno množství her a sportovních akcí. V Římě se těšily velké oblibě gladiátorské hry, které svou krvavou podívanou naplňovaly násilí chtivé občany. V Řecku je kolébka antických olympijských her, což svědčí o náklonnosti tehdejších lidí k pohybu.

Pohybová kultura byla bezesporu ovlivněna křesťanstvím. Je známo, že křesťanská ideologie vytvořila životní ideál, jimž se stal světec s asketickými rysy tváře i těla, tehdy postava na první pohled neduživá. Církev tak tvrdě dorážela na středověkého člověka: odhod' své světské zájmy a připravuj se na život věčný. A součástí tohoto světa je i tělesný pohyb. Popřením fyzické existence člověka bylo i popření nároků na výživu těla, základních zákonů hygieny a čistoty. Zatracení hříšného lidského těla blokovalo vše, co přispívalo k lidskému zdraví, radosti a štěstí. (Sommer, 2003) Díky tomu, že křesťanství bylo rozhodující ideologií evropského středověku, byl po staletí odpor k lidskému tělu výraznou složkou celé evropské kultury. Byl však neustále v rozporu se skutečným životem.

Ke zlepšení situace docházelo za humanismu a renesance, kdy se lidé obraceli zpět k antickým ideálům.

Počátkem 18. století se začaly na školách v Anglii formovat školní sportovní kluby. První zemí, která zavedla tělesnou výchovu jako povinný předmět do státních škol bylo v r. 1814 Dánsko. Po vzoru Dánska docházelo k zavádění i v ostatních evropských státech.

Jak využít pohybovou kulturu Evropy v TV?

V Evropě jsou velice populární míčové a kolektivní hry, většina z nich je nám povědomá. Ale inspiraci můžeme najít i v méně známých hrách jako faustball, ringo, ragby, tchoukball a nohejbal

Pravidla a popisy jednotlivých her k nahlédnutí v příloze

II. Metodologická část

Cílem této diplomové práce je přinést nové poznatky o možnostech interkulturní výchovy prostřednictvím sportu a pohybových aktivit v rozvoji nových kompetencí žáka. Těžiště empirického výzkumu je orientováno na obsahové obohacení TV.

5 Cíle a úkoly

- 1) Vytvoření pohybového programu pro multikulturní výchovu v TV, ověření ve podmínkách a zjištění, jak žáky obohacuje v oblasti jejich sociálních a personálních kompetencí.
- 2) Analýza změny postojů a vztahů žáků nejen k samotné TV, ale i k jejich vlastnímu tělu, ke spolužákům, k vnímání jiných kultur po zavedení speciálního programu do TV. Vyvození didaktických doporučení pro praxi.

6 Vědecká otázka

Mohou pohybové aktivity s interkulturními prvky zařazené do tělesné výchovy vytvořit lepší atmosféru pro vzájemné poznávání lidí?

7 Stanovení hypotéz

- 1) Očekáváme rozdíly v toleranci cizí kultury s ohledem na pohlaví hodnotitele a na dané projevy kultury.
- 2) Očekáváme zlepšení atmosféry ve třídě po odučení hodin s multikulturní tematikou.
- 3) Domníváme se, že zařazením netradičních pohybových aktivit se studentům nabízí příležitost pro lepší poznávání jejich spolužáků, se kterými nemají v ostatních vyučovacích předmětech mnoho společného.

8 Metody

Jako prostředek pro získávání dat bylo použito dotazníku. K dispozici jsme měli tři typy dotazníků. Vstupní dotazník pro studenty, který zjišťoval vnímání cizinců, jejich tradic a kulturních zvyklostí. Dále Výstupní dotazník pro studenty, který byl určen k hodnocení hodin s multikulturní tematikou. Pro ověření názorů učitelů TV na program byl v závěru použit dotazník pro učitele TV.

8.1 Vstupní dotazník pro studenty

Dotazník, který jsme rozdělili na podkapitoly Zkušenosti s cizinci a Kulturní tolerance, měl zjistit jaké mají studenti zkušenosti s cizinci a jak jsou tolerantní k jiné kultuře. Byl sestaven z deseti otázek tří typů. Základ tvořily polouzavřené otázky s nabídkou odpovědí a s jednou volnou možností, která dovolila respondentům upřesnit svojí odpověď. Kombinované otázky s volnou odpovědí byly zastoupeny třikrát. Dvě otázky byly uzavřeného typu, zjišťovaly stanovená a přesně vyhodnotitelná fakta výzkumu, jako je například pohlaví. V pěti případech bylo použito odpovědí v podobě Likertovy škály, které zjišťovaly variace hodnocení na pětibodové škále od 1 (naprosto souhlasím a kladné pocity) do 5 (naprosto nesouhlasím a negativní pocity). Byly to otázky typu: *Je skvělé poznávat lidi jiných kultur...*, *Když sedím ve skupince cizinců cítím se...*

8.2 Výstupní dotazník pro studenty

Tímto dotazníkem jsme chtěli zjistit, jak respondenti hodnotí netradiční hodiny s multikulturní tematikou. Rozdělili jsme ho na části Sport a volný čas, Hodnocení hodin s multikulturní tematikou a Atmosféra ve třídě. Dotazník byl sestaven z dvanácti otázek tří typů. Nejčastěji, a to osmkrát, bylo použito otázek uzavřených. Jako ukázkou můžeme uvést: *Poznal/a jste dnes prostřednictvím sportu lépe někoho ze svých spolužáků nebo spolužačky,*

se kterými nemáte jinak mnoho společného? Otevřených otázek typu „*Jaké druhy sportů provozujete nejvíce?*“ bylo využito celkem třikrát. Tyto otázky sloužily k postihnutí dalších možných variací. I v tomto dotazníku se objevila otázka typu polouzavřeného, bylo jí použito v jednom případě.

8.3 Dotazník pro učitele

Cílem bylo získat pedagogická doporučení pro praxi a hodnocení zkušených pedagogů.

Tento dotazník měl části, ve kterých jsme zjišťovali informace o sledovaném souboru a doporučení pro pedagogickou praxi. Obsahoval dvanáct otázek tří typů. V sedmi případech se vyskytují otázky uzavřeného typu. Třikrát jsme zvolili polouzavřený typ, který dával prostor pedagogům dodat svůj názor, nebyl-li zahrnut v nabídce. Tato možnost se objevila i u otázky: *Jak často byste zařazoval/a hodiny s multikulturní tematikou?* U dvou otázek bylo použito otevřeného typu, neboť jsme potřebovali učitelovo vyjádření.

9 Zkoumaný soubor

Výzkum byl realizován v průběhu pedagogické praxe od 2.10. do 3.11. 2006 na těchto školách : gymnázium Otokara Březiny v Telči, gymnázium Pierra de Coubertina v Táboře, gymnázium Na Vítězné pláni v Praze, gymnázium Nad Alejí v Praze, gymnázium Štěpánská v Praze, gymnázium Budějovická v Praze, gymnázium Václava Hlavatého v Lounech. Výzkumu se zúčastnilo 125 studentů, z toho 84 žen (67%) a 41 mužů (33%). Průměrný věk ženy byl 16,56 let a mužů 16,34 let.

10 Organizace výzkumu

Během pedagogických praxí v říjnu 2006, zařadila skupina studentů FTVS (Miroslava Zimová, Jitka Pošvová, Zdeňka Čechová, Markéta Zimová, Martina Nováková a Lucie Legnerová) do výuky tělesné výchovy hodiny s multikulturní tematikou. Před začátkem praxe byly spolupracovnice zaškoleny a seznámeny s úkoly pro realizaci projektu. Na základě těchto informací věděly, jak postupovat přímo v hodinách TV a jak získat data, nutná pro tento výzkum.

Studenti gymnázií obdrželi dva typy dotazníků. První, který obdrželi před začátkem bloku multikulturních hodin, měl zjišťovat, jaké mají studenti zkušenosti a jaký zaujímají postoj k cizincům a lidem jiné kultury. Druhý se zaměřoval na zhodnocení již provedených netradičních hodin a toho, jak se změnila atmosféra ve třídě.

Respondenti odpovídali sami, za přítomnosti tazatele, který pouze v případě nejasností nad požadovanou odpovědí poskytoval příslušné obecné vysvětlení otázky. Úloha tazatele pouze v pozadí byla zvolena proto, aby nedošlo k ovlivňování vyplnění dotazníku, avšak zároveň měla pomoci při případných pochybách nad smyslem zvolených otázek.

11 Analýza dat

Data získaná od respondentů byla vyhodnocena pomocí základních statistických postupů a zobrazená formou grafů pro lepší přehlednost.

III. Praktická část výsledková část

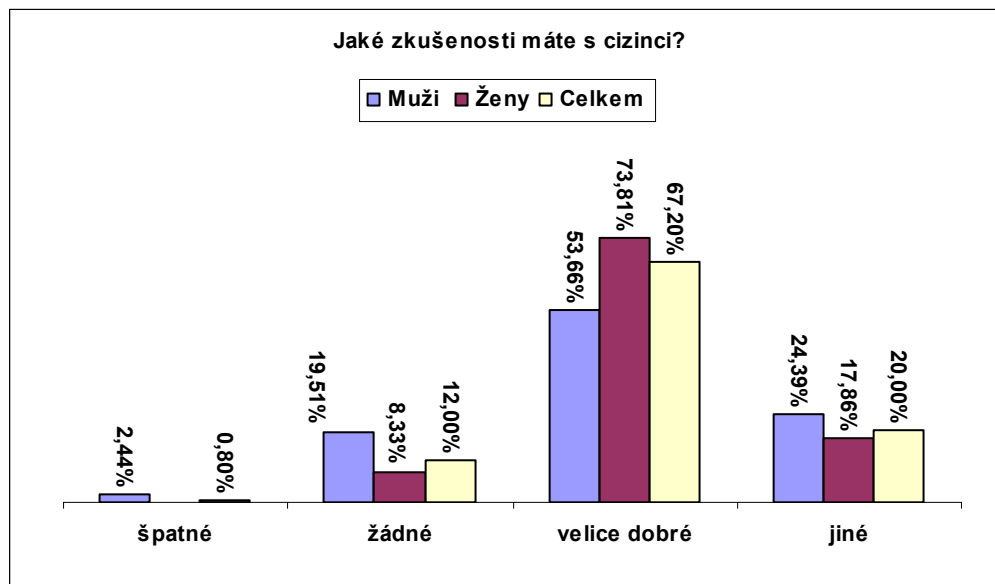
Tato část je věnovaná vyhodnocování získaných dat. Pro přehlednější znázornění je použito grafů, kde jsou vždy vyhodnoceny odpovědi mužů, žen a celkový průměr všech respondentů. Abychom mohli lépe porovnávat dosažená data, stanovíme si hladinu věcné významnosti, což je rozdíl výsledků obou pohlaví. Naše pozornost se soustředí na výsledky, kde je hladina věcné významnosti vyšší než 5%.

12 Analýza vstupního dotazníku

Dotazník byl předložen na začátku bloku výuky s multikulturní tematikou. Jeho cílem bylo zjistit, jak dotazovaní vnímají cizince, jejich tradice a kulturu.

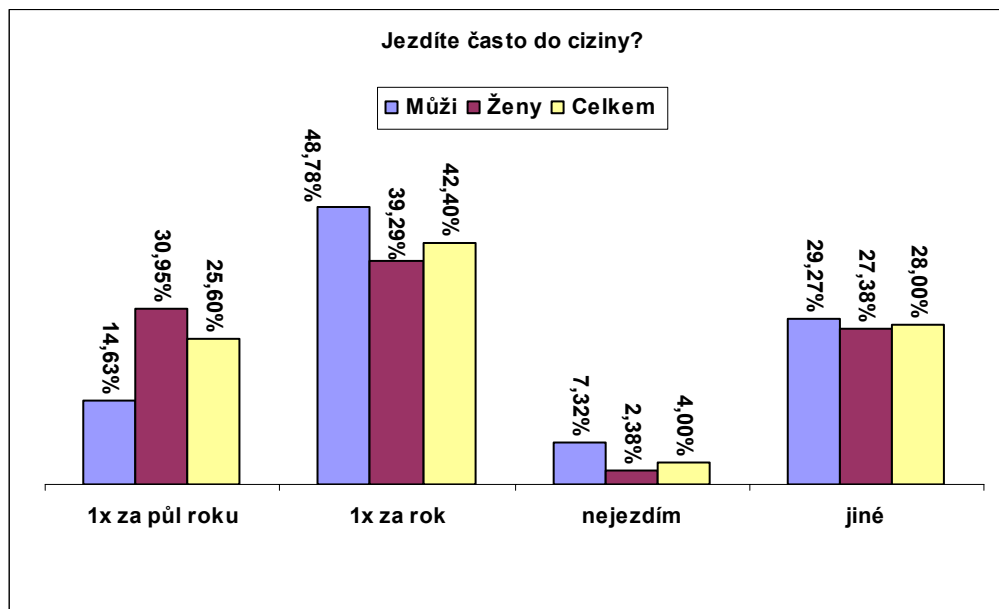
12.1 Zkušenosti s cizinci

Tato podkapitola poukazuje na vztah respondentů k cizincům. Tyto zkušenosti byly zjišťovány pomocí šesti otázek v dotazníku.

Graf č.1 Zkušenosti z cizinci

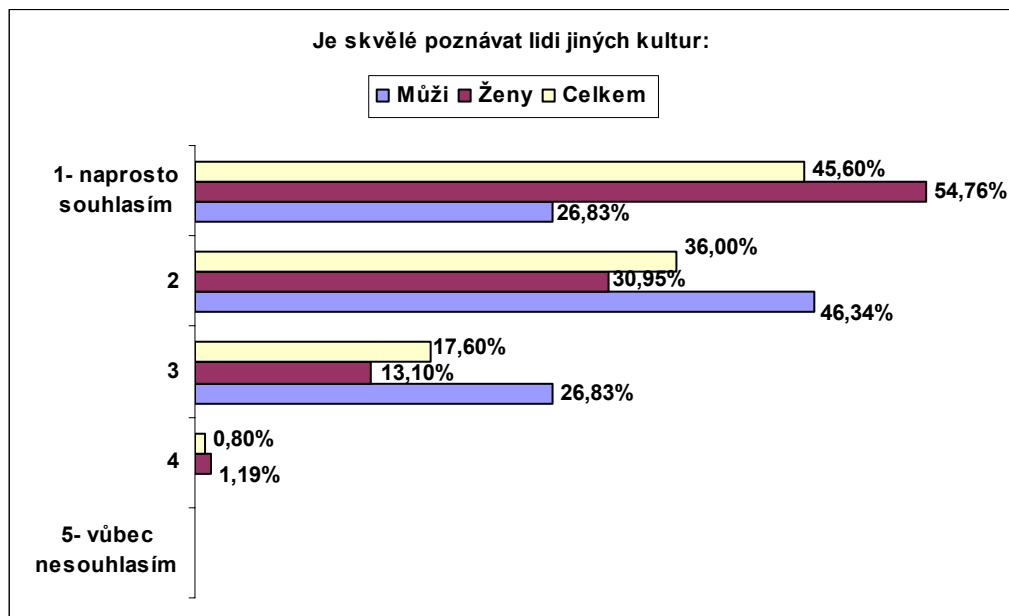
V této otázce jednoznačně převládá kladný vztah k cizincům, z celkového počtu 125 respondentů se 67,20% vyjádřilo, že jejich zkušenosti s lidmi jiné národnosti jsou velice dobré. Zajímavé je, že procentuelní rozdíl u odpovědi „velice dobré“ je mezi ženami a muži věcně významný, ženy hodnotí své zkušenosti výrazně pozitivněji než muži, rozdíl je 20,15%. Jako „špatné“ zhodnotilo své zkušenosti pouze 0,80% respondentů, mezi nimi nebyla ani jedna žena. U odpovědi „jiné zkušenosti“ jsme zaznamenali například tyto možnosti: spíše dobré, průměrné, záleží na jedinci.

Graf č.2 Cesty do ciziny

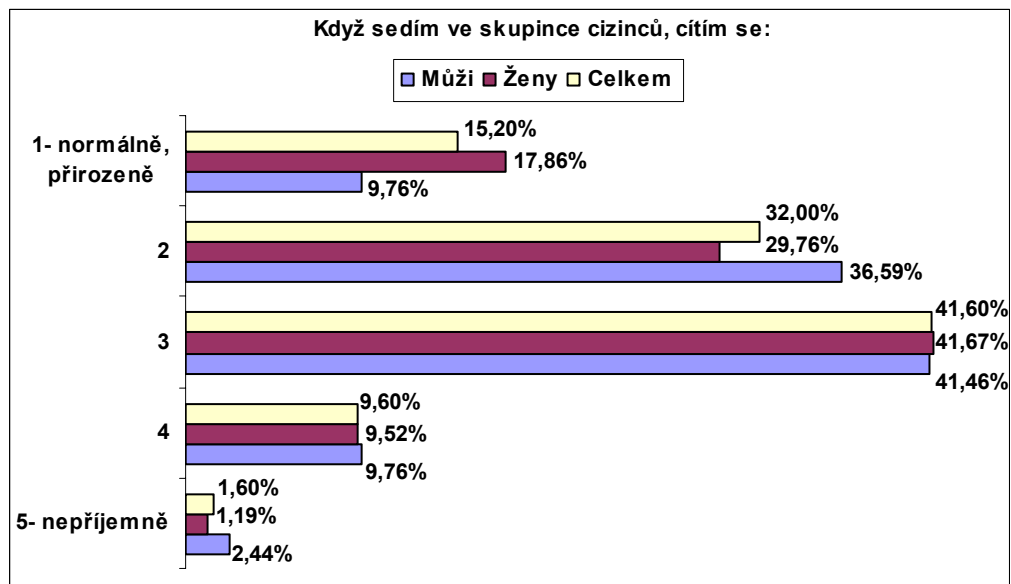
Největší počet dotázaných uvedlo, že do ciziny vycestují 1x za rok, tuto odpověď uvedlo 42,40%. Nejméně frekventovaná odpověď byla, že do ciziny nejedí vůbec, to uvedlo v průměru 4,00% dotázaných. Jako jiné varianty byly uváděny nepravidelné výjezdy a více než 1x za půl roku. Z těchto dat jsme získali informaci, že většina dotázaných již měla možnost poznat lidi jiných kultur žijících mimo ČR.

V následující části jsme zjišťovali, jak se dotazovaní cítí v přítomnosti cizinců a jak na ně pohlíží. Této problematice byly věnovány čtyři otázky škálového typu, které umožňují lepší vyjádření názoru. Pro lepší přehlednost je použito číselného označení: (naprosto souhlasím) 1- 2- 3- 4- 5 (vůbec nesouhlasím). Horní část osy vyjadřuje souhlas a kladné pocity (1+2), (3) vyjadřuje neutrální nebo nevyhraněný názor, spodní část (4+5) silný nesouhlas.

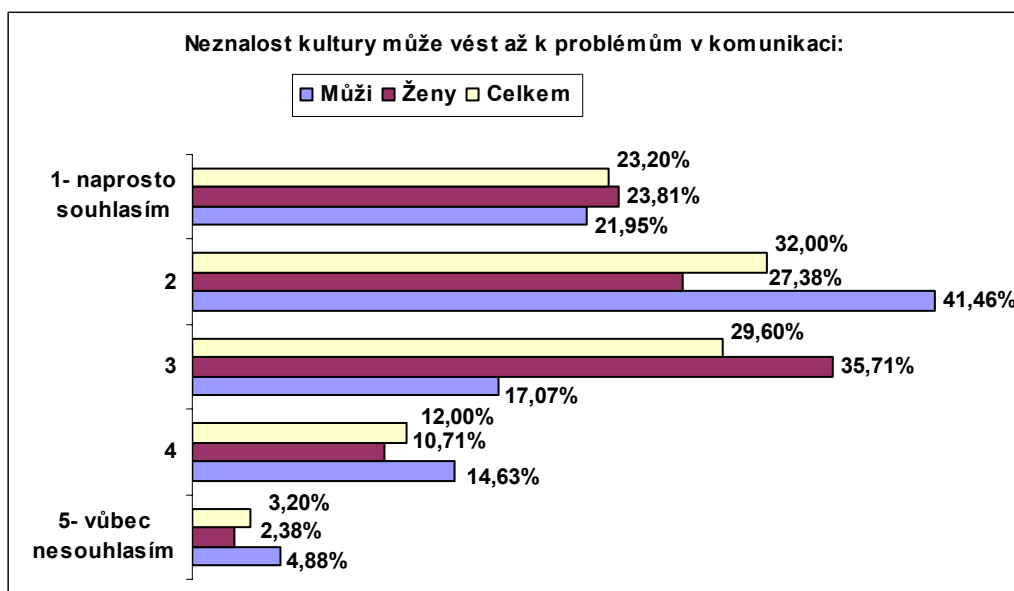
Graf č.3 Poznávání lidí jiných kultur

Přes polovinu dotázaných žen, přesně 54,76%, naprosto souhlasí, s tvrzením „ Je skvělé poznávat lidi jiných kultur“. Avšak pouze 26,83% mužů si myslí totéž, většina z nich spíše souhlasí. Pozitivní zjištění poukazuje na to, že nikdo z dotázaných neodpověděl „vůbec nesouhlasím“. Celkově 81,60% (odpovědi 1+2) sledovaných osob rádo poznává jiné kultury, takto odpovědělo 85,71% žen a 73,17% mužů, tento rozdíl považujeme za věcně významný.

Graf č.4 Pocity z přítomnosti mezi cizinci

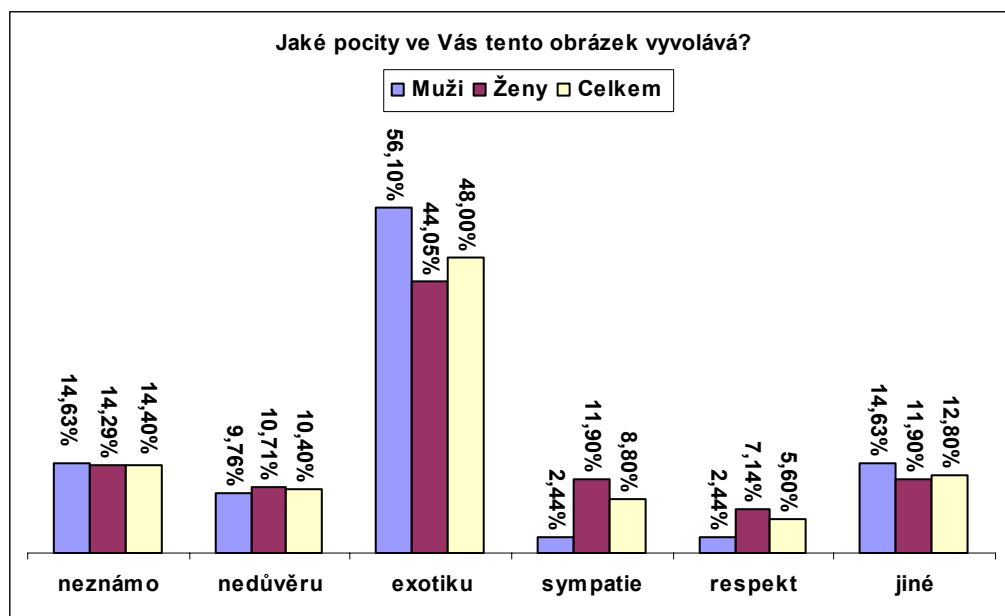
U 47,20% dotázaných převažují kladné pocity (odpovědi 1 a 2). Nejčastější odpověď však byla, ambivalentní- uprostřed osy odpovědí. To odpovědělo téměř shodně 41,46% mužů a 41,60% žen. Za nepříjemnou označilo tuto situaci pouze 1,60% dotázaných, více mužů než žen.

Graf č.5 Problémy v komunikaci

V této otázce byli respondenti poměrně nejednotní. Muži nejčastěji zastávali názor, kde spíše souhlasili s možností výskytu problému v komunikaci při neznalosti cizí kultury. Tento postoj zaujímalo až 41,46% dotázaných mužů. U žen, se vyskytovala nejčastěji odpověď, až 35,71%, ve středu škálového pole. Jako pozitivní můžeme hodnotit, že si většina respondentů uvědomila případné problémy, které mohou vzniknout jejich neznalostí dané kultury. Při sloučení odpovědí 1 a 2 vidíme, že téměř 51% žen a 63% mužů souhlasí.

Dále měli studenti vyjádřit své pocity při pohledu na tento obrázek cizince:

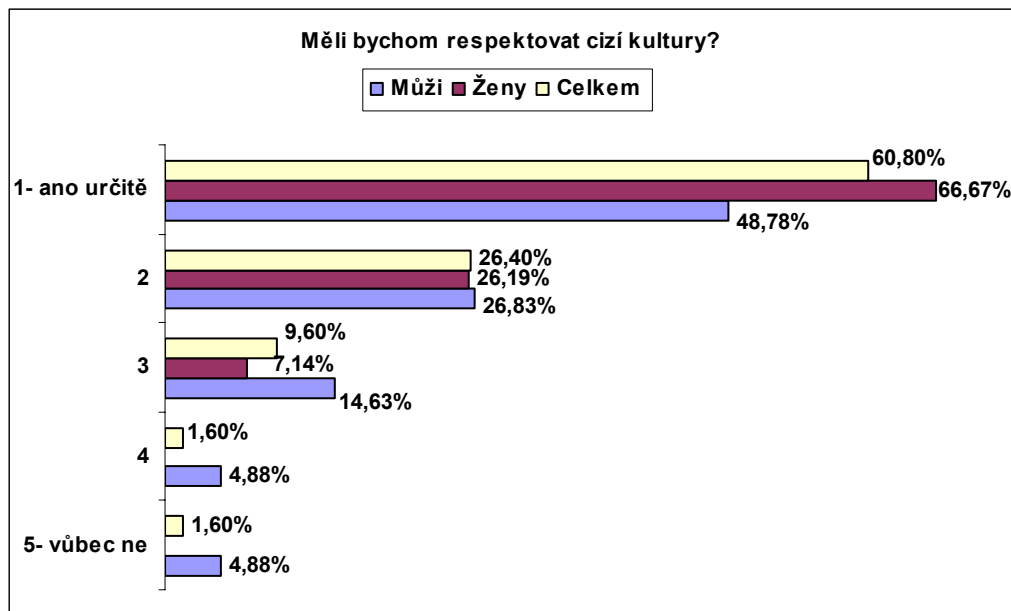

Graf č.6 Pocity vyvolané obrázkem cizince

Největší procento dotázaných ohodnotilo tento obrázek jako exotický, u mužů i u žen byla tato volba nejčastější 48%. Velice zajímavé je, že sympatie vyvolal obrázek u 11,90% žen a u mužů pouze ve 2,44% případů. Věcně významný rozdíl mezi muži a ženami byl nalezen u odpovědi sympatie (častěji ženy) a exotika (častěji muži).

12.2 Kulturní tolerance

V této podkapitole vyhodnocujeme, jak moc jsou respondenti tolerantní vůči cizincům. Zda-li akceptují jejich zvyky a kulturní odlišnosti spojené s vyznáním, výchovou a tradicí.

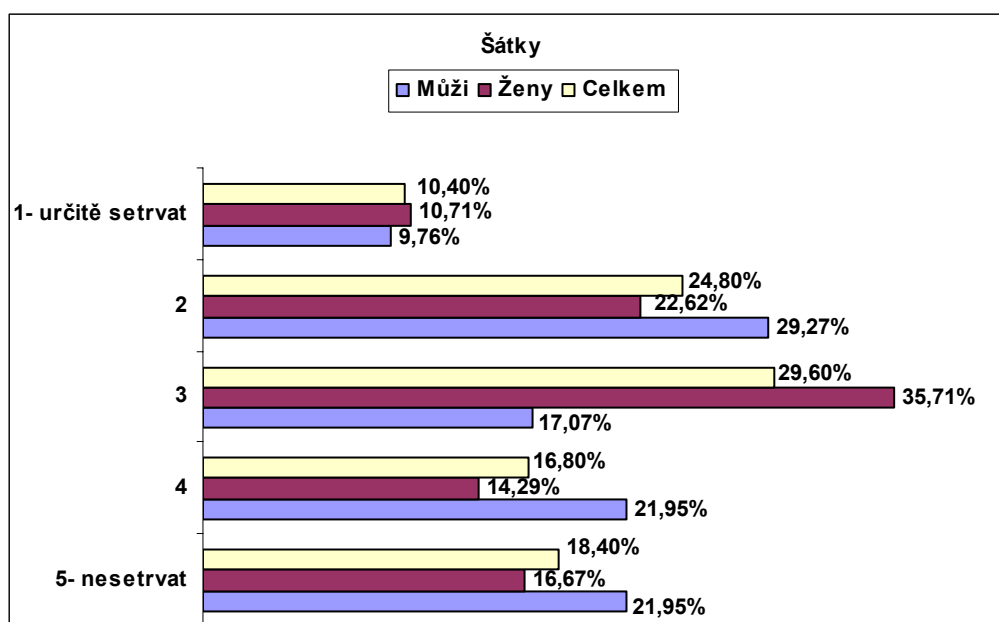

Graf č.6 Tolerance kultury

I v tomto případě se ženy projeví tolerantněji až 66,67% žen odpovědělo „ano, určitě“, avšak pouze 48,78% mužů odpovědělo stejně. Tento rozdíl je věcně významný. Nicméně to je nejčastější odpověď, v průměru se tak vyjádřilo 60,80% respondentů, tento výsledek můžeme hodnotit jako kladný. Sloučíme-li odpovědi 1 a 2, dostáváme pozitivní

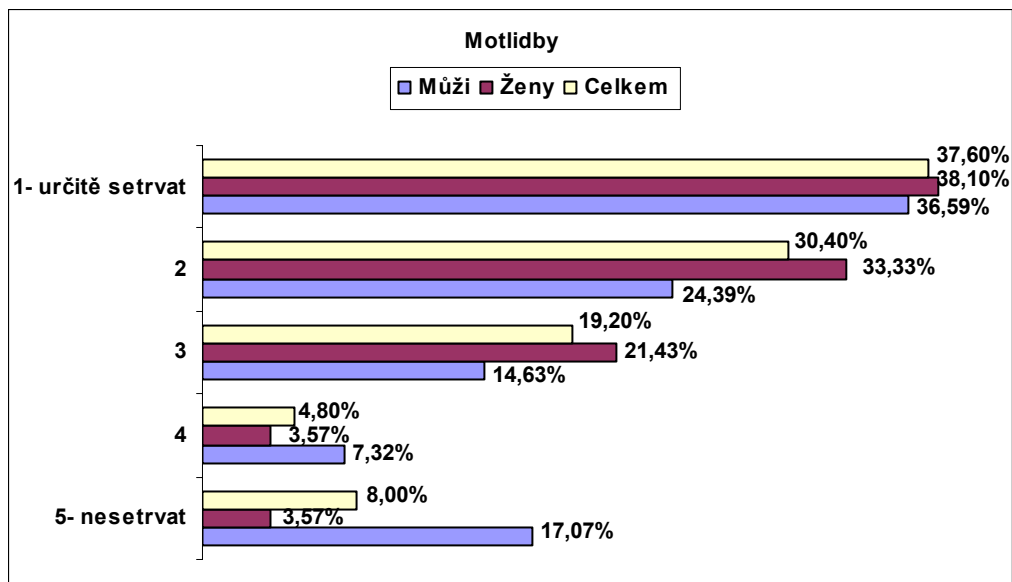
hodnocení od 87,20% dotázaných (téměř 92,86% žen a 75,61% mužů). Mohli jsme ale zaznamenat i odpověď „vůbec ne“, takto se vyjádřilo 4,88% mužů.

Následující část zjišťuje, jaký zauímají respondenti postoj ke kulturním odlišnostem. Zda-li by menšina, žijící v jiném kulturním prostředí, měla setrvat na svých zvyklostech a obyčejích, jako jsou například šátky na hlavách muslimských žen, modlitby během dne, separace žen od mužů, stravovací návyky. Rovněž pro toto hodnocení jsme zvolili otázky škálového typu, které lépe umožňují vyjádřit postoj k dané věci.

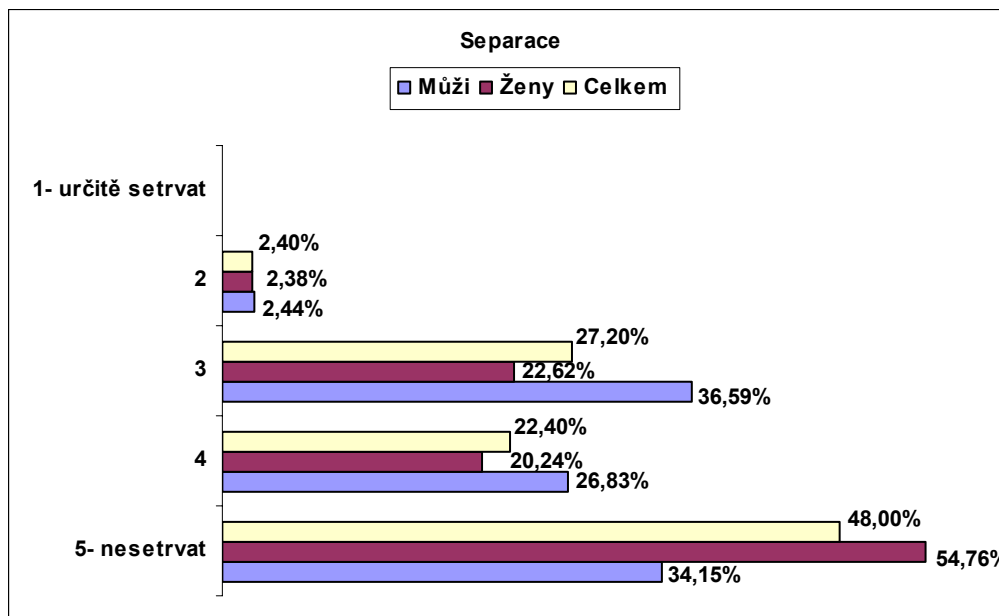
Graf č.7 Tolerance šátek

Tento zvyk by tolerovalo v (odpovědi 1 a 2) 33,43% žen a 39,03% mužů, proti tomuto zvyku se vyjádřilo (odpovědi 4 a 5) 30,96% žen a 43,90% mužů. V názorech mužů a žen byl nalezen věcně významný rozdíl. Celkově se sledovaný soubor v názoru na šátky příliš nevyhranil (35,20% spíše pro, 29,60% nezaujalo stanovisko, 35,20% spíše proti).

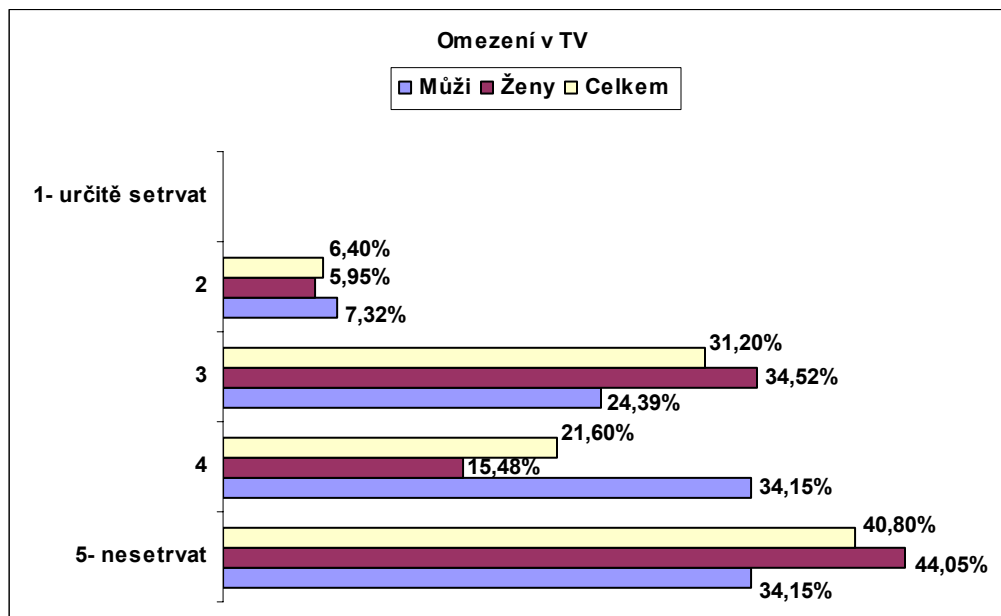
Graf č.7 Tolerance modliteb

Názor na tuto otázku mají muži a ženy téměř stejný, průměrně 37,60% by určitě setrvalo na modlitbách během dne. Největší rozdíl mezi muži a ženami byl u odpovědi „nesetrvat“, takto odpovědělo 17,07% mužů a u žen 3,57%. Sloučením odpovědí 1 a 2 dostaneme výsledek, že 68% dotázaných toleruje modlitby (71,43% žen a 60,98% mužů). Naopak netolerantně (odpovědi 4 a 5) se vyjádřilo 12,80% dotázaných (7,02% žen a 24,39% mužů), tento rozdíl je věcně významný.

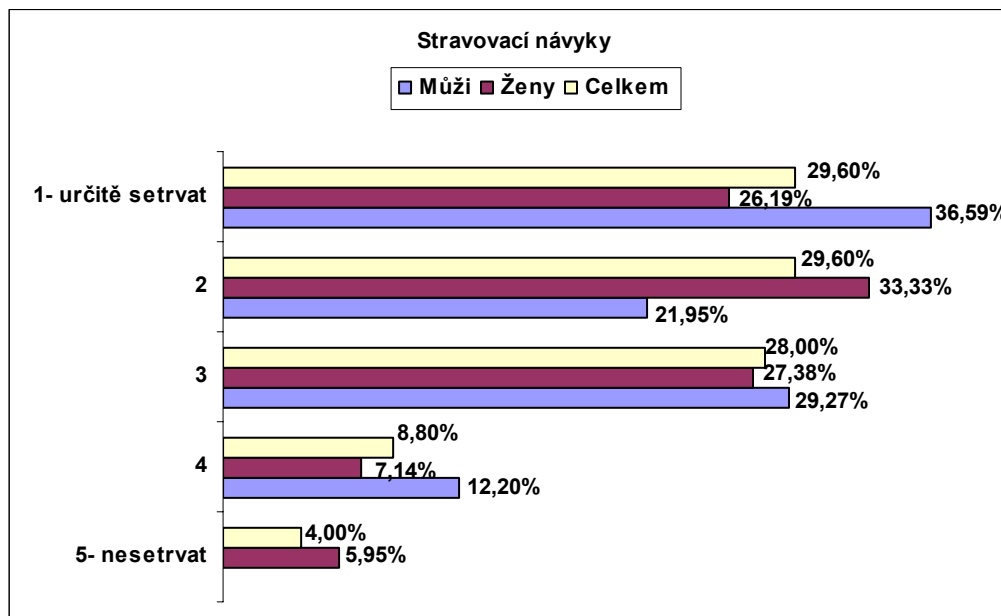
Graf č.8 Tolerance separace mužů a žen

U grafu č.8 si můžeme poprvé všimnout silnějšího nesouhlasu s daným kulturním obyčejem, v tomto případě je to separace mužů a žen. Největší procento, až 54,76% žen, odpovědělo, že by na tomto zvyku nesetvalo, na rozdíl od mužů, kteří takto odpověděli v 34,15%, i v této odpovědi pozorujeme věcně významný rozdíl v odpovědi mužů a žen. Ve 36,59% muži na nezaujali vyhraněný názor a jejich odpověď se nacházela uprostřed osy hodnocení. Nikdo z dotázaných neodpověděl, že by určitě setrval. Souhrnně lze říct, že 2,40% dotázaných by setrvalo a 70,40% tento zvyk netoleruje (75% žen a 60,98% mužů).

Graf č.8 Tolerance k omezení v TV

Omezením máme namysli například neúčast muslimských dívek na hodinách plavecké výuky v rámci TV. Pro omezenou účast se vyjádřilo 6,40% osob. Naopak toto omezování odpovědí (4 a 5) odsoudilo 62,40% dotázaných (59,53% žen a 68,30% mužů). Rozdíly v názorech mužů a žen jsou věcně významné.

Graf č.9 Tolerance stravovacích návyků

Stravovacími návyky máme namysli zákaz požití vepřového masa u muslimské a židovské komunity nebo dodržování svátků, kdy dotyční vůbec nejedí. Tento obyčej by tolerovalo (odpovědi 1 a 2) 59,20% dotázaných (59,52% žen a 58,54% mužů), naopak proti dodržování se v (odpovědi 4 a 5) vyjádřilo pouhých 12,80% (13,9% žen a 12,20% mužů). 28% respondentů nezaujalo vyhraněný názor (odpověď 3).

Z dosažených výsledků je patrné, že muži jsou v některých ohledech méně tolerantní než ženy. Ženy se všeobecně vyjadřovaly pro toleranci, respekt a poznání cizích kultur. Naopak v hodnocení některých kulturních zvyklostí jako separace mužů a žen, nošení šátků, omezení v hodinách TV se tolerantněji projeví muži. Z našeho výzkumu je rovněž patrné, že většina dotázaných žen má lepší zkušenosti s cizinci než muži. To může vysvětlovat větší zdrženlivost, při poznávání lidí jiných kultur, u mužů.

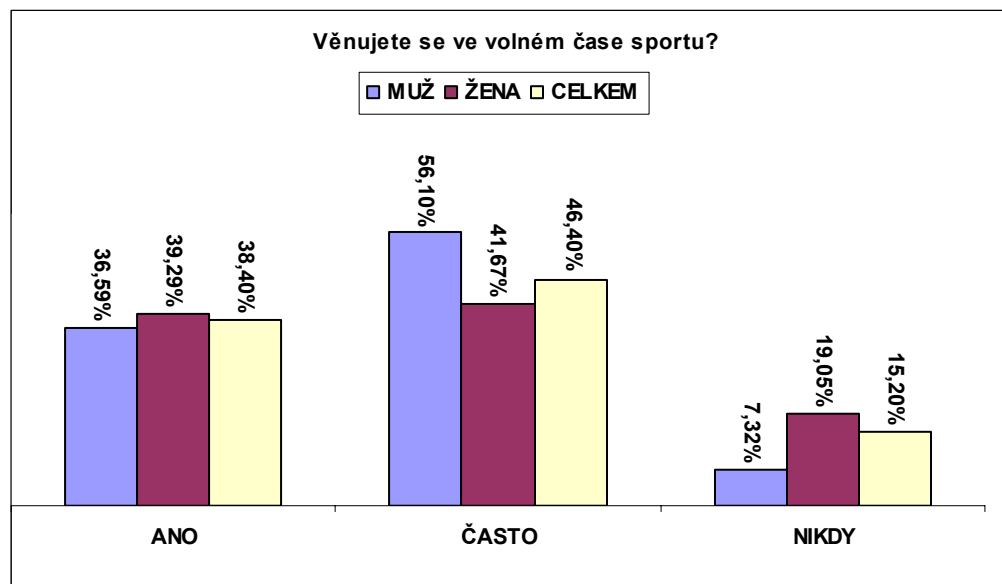
13 Analýza výstupního dotazníku

Výstupní dotazník obdrželi respondenti po absolvování hodin s multikulturní tematikou. Tímto dotazníkem jsme se snažili zjistit, jak studenti hodnotí proběhlou výuku a jaký efekt měly netradiční hodiny na atmosféru třídy

13.1 Sport a volný čas

V této části nás zajímalo, jaký mají dotazovaní vztah ke sportu, jaké sporty patří mezi nejoblíbenější a nejvíce provozované.

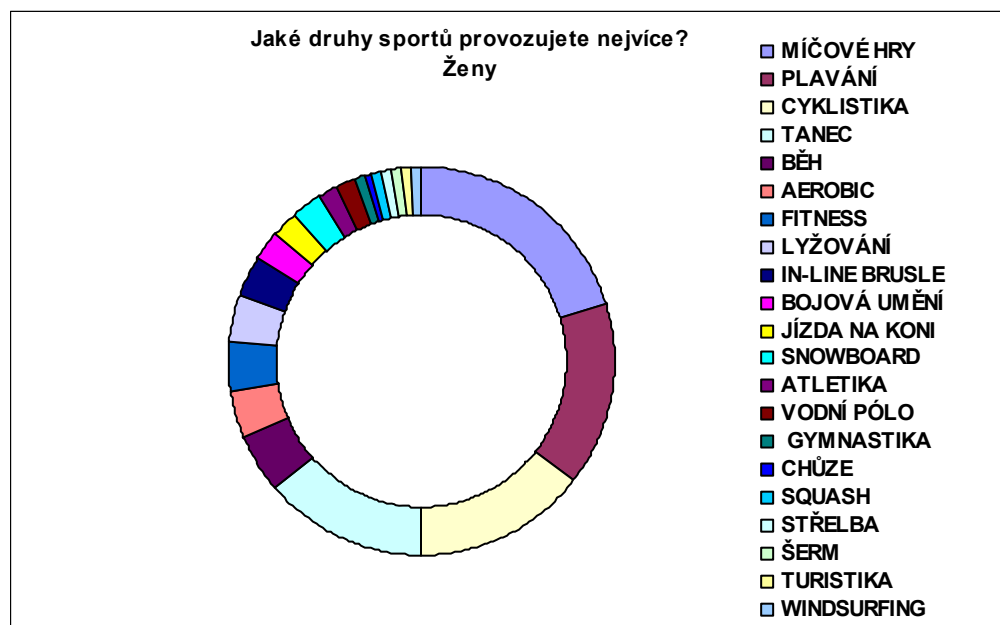
Následující graf zjišťuje, zda-li se respondenti zabývají ve svém volném čase sportem. Na výběr bylo ze tří možných odpovědí: ano, velmi často (3x a více x týdně), často (1-2x týdně), nikdy.

Graf č. 10 Volný čas strávený sportem

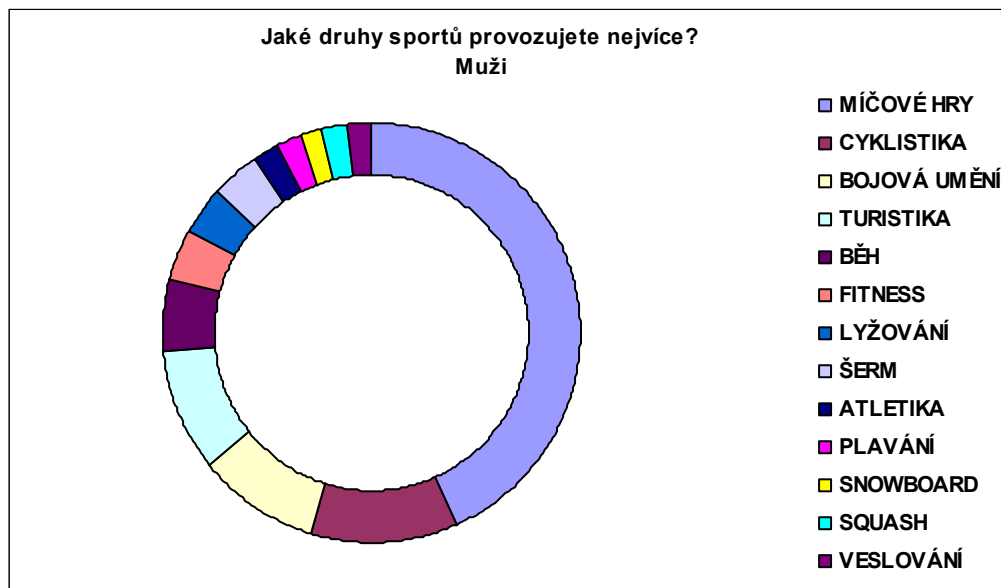
V průměru 56,10% mužů a 41,67% dotázaných žen tráví často (1x-2x týdně) svůj volný čas sportem, Rozdíl mezi muži a ženami je věcně významný. Významný rozdíl můžeme pozorovat i u odpovědi „nikdy“, tam uvedlo až 19,05% žen, že svůj volný čas nikdy netráví sportem, u mužů to bylo pouze 7,32%.

Další otázkou v této podkapitole jsme se dotazovali jaké druhy sportů jsou nejoblíbenější. Zde uvádíme dva grafy, jeden pro muže a jeden pro ženy. U těchto grafů není popsáno procentuální zastoupení, protože respondenti uvedli výčet sportů, kterým se věnují. Někdo napsal pouze jeden, jiný jich uvedl například pět.

Graf č.11 Provozované sporty- ženy

Z obrázku je patrné, že největší oblibě se těší míčové hry, následuje plavání, cyklistika a tanec.

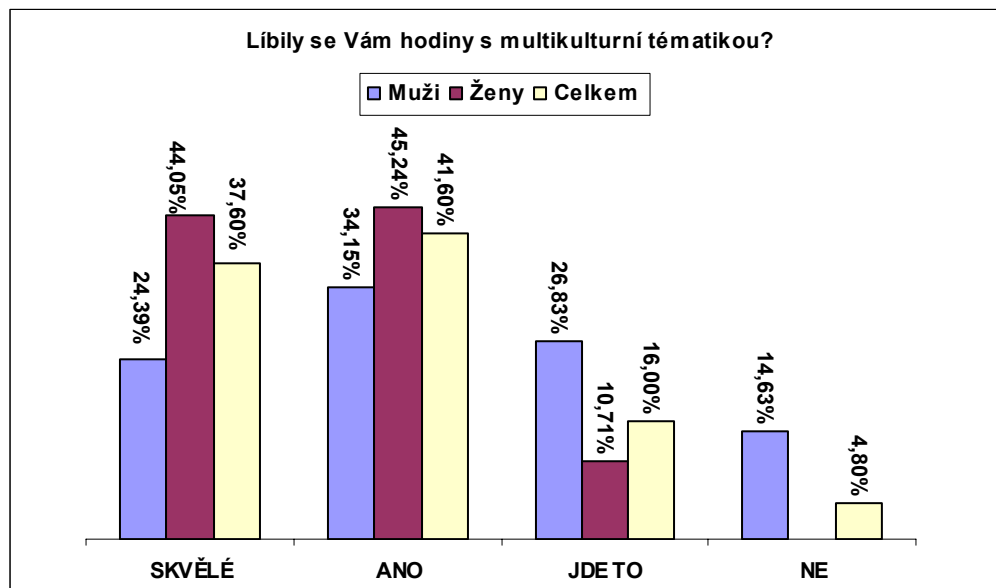

Graf č.12 Provozované sporty- muži

Míčové hry patří mezi nejvíce provozované sporty i u mužů, na druhém místě je cyklistika, která byla i u žen na přední pozici. Naopak plavání, které bylo u žen hned druhou nejčastěji provozovanou volnočasovou aktivitou, se u mužů netěší velké oblibě. U mužů se do popředí dostalo bojové umění.

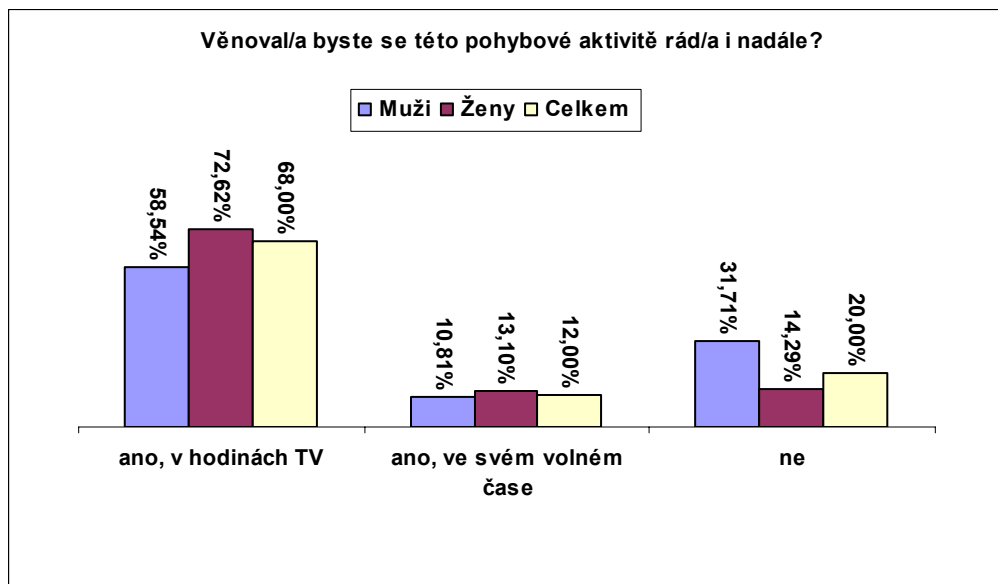
13.2 Hodnocení hodin s multikulturální tematikou

Tato část je věnovaná hodnocení provedených hodin s multikulturální tematikou, zda-li se podařilo zaujmout žáky a v případném neúspěchu zjistit příčinu.

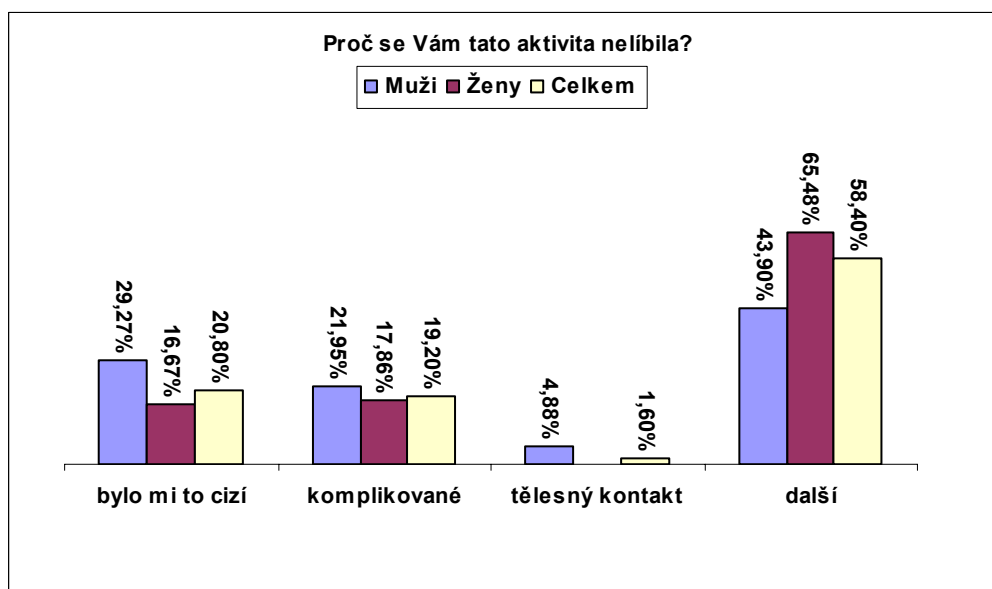
Graf č.11 Hodnocení výuky

Z výše uvedeného grafu vidíme, že se hodiny TV s interkulturními prvky setkaly převážně s kladným hodnocením. 41,60% dotázaných odpovědělo „ANO“ na dotaz, jestli se jim hodiny líbily a dokonce 37,60% respondentům připadaly skvělé. Pozitivní odezva byla zjištěna tedy u 79,2% dotázaných. Kladnějšího ohodnocení se nám dostávalo u žen (89,29%), žádná nevedla, že by se jí hodiny nelíbily na rozdíl od mužů, kde se takto vyjádřilo 14,63%. Menší úspěch u mužů si vysvětlujeme zařazením pohybové skladby na téma „Život v Africe“, která jimi byla nacvičována, v sestavě bylo mnoho tanečních prvků a vše bylo podbarveno tradiční hudbou. Tento typ pohybové aktivity by spíše obstál u žen.

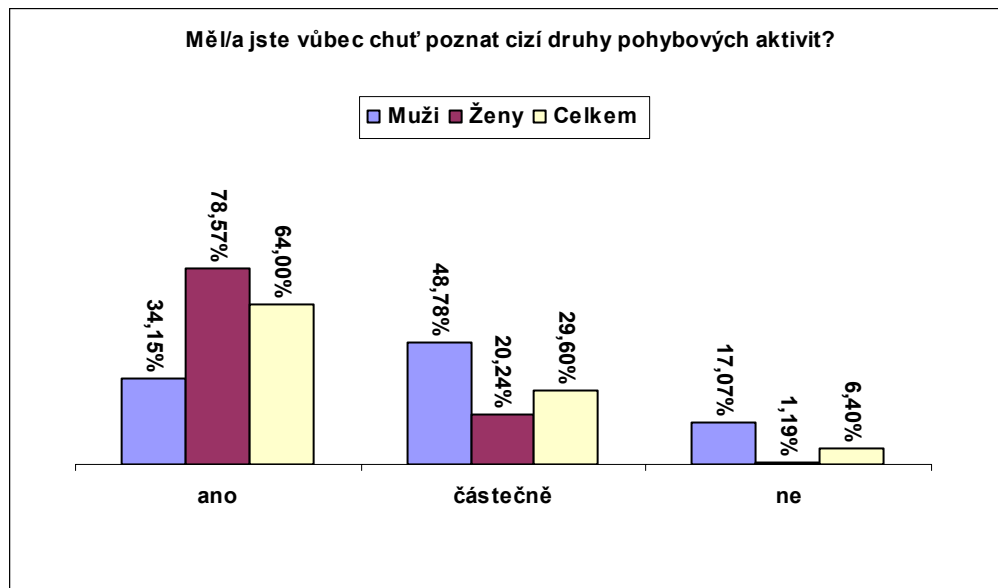
Graf č.12 Zařazení netradičních pohybových aktivit

Největší část respondentů, až 68,00%, by se ráda věnovala této aktivitě v hodinách TV, tvrdí to 72,62% žen a 58,54% mužů. Tedy rozdíl je věcně významný. 31,71% mužů však uvedlo, že by se nadále této aktivitě nevěnovalo, u žen se takto vyjádřilo 14,29%.

Graf č.13 Problémy v hodinách

Proč se Vám tato aktivita nelíbila? Nejfrekventovanější odpověď na tuto otázku bylo „další“, což znamená, že respondenti napsali svůj vlastní důvod. 38,40% z celkového průměru 58,40% uvedlo jako další možnost tu, že byli s výukou naprosto spokojeni, a proto nemají co dodat. Jako jiné možnosti uváděli: zdlouhavost, organizační náročnost a nezájem o netradiční výuku.

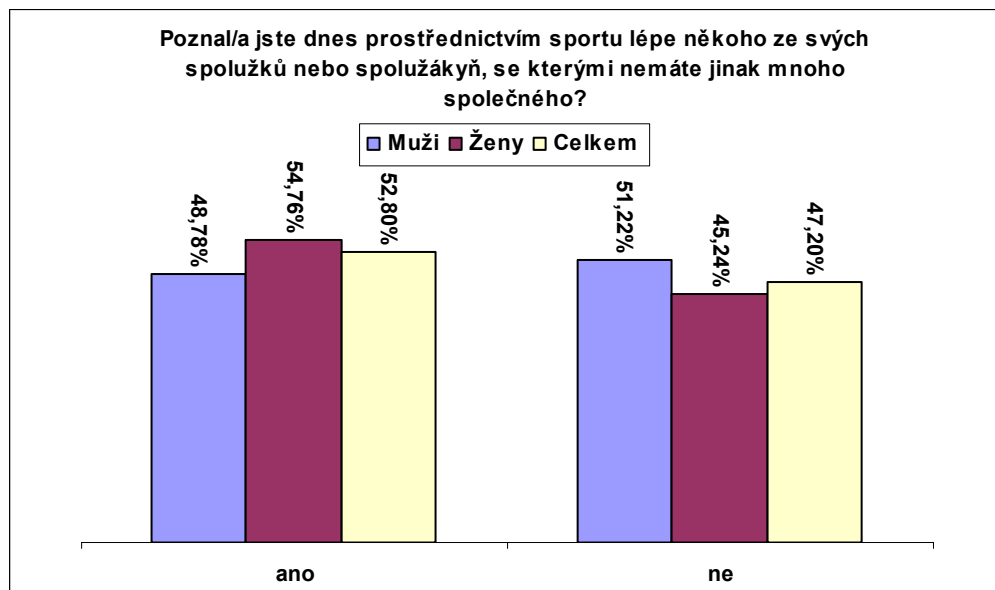

Graf č.13 Zájem o netradiční pohybové aktivity

Z našeho výzkumu vyplývá, že až v 78,57% žen má chuť a chce poznávat cizí pohybové aktivity. Muži se postavili k tomuto tématu poněkud odtažitěji, největší počet dotázaných 48,78% chce pouze částečně poznávat netradiční pohybové aktivity, a dokonce 17,07% se vyjádřilo, že nechtějí poznávat tyto aktivity vůbec, to je výrazný rozdíl od žen, kde toto uvedlo 1,19%. Tento rozdíl můžeme považovat za věcně významný.

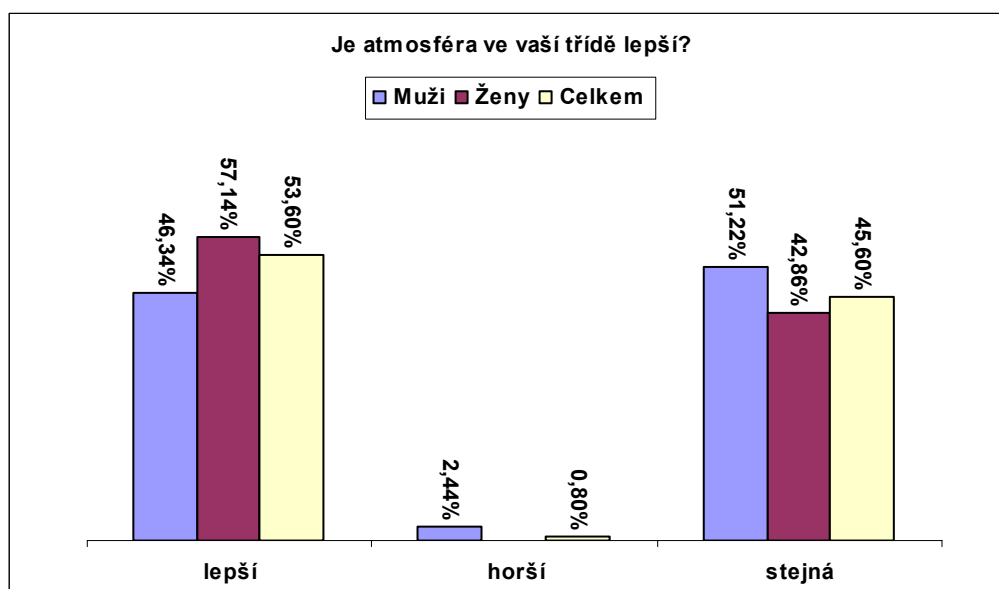
13.3 Atmosféra ve třídě

Zajímalo nás, jak může netradiční pohybová aktivita ovlivnit atmosféru ve třídě, zda-li je možné poznat blíže někoho ze spolužáků nebo nikoliv.

Graf č.14 Poznávání spolužáků

Jak vidíme z grafu, zde nedošlo k velkým rozdílům u odpovědí. Nadpoloviční většina žen si myslí, že poznaly lépe někoho ze svých spolužáků, u mužů je tomu přesně naopak. Přesto při porovnání celkových průměrů se výsledky přiklánějí k možnosti lepšího poznání spolužáků. Rozdíly v odpovědích by určitě byly patrnější při detailnější analýze vzhledem k obsahům výuky, některé aktivity umožňují bližší poznání a vyžadují spolupráci více, jiné méně.

Graf č.15 Atmosféra ve třídě

Po absolvování multikulturního programu v TV je atmosféra ve třídě lepší, to si myslí 57,14% žen a 46,34% mužů. Největší část dotázaných mužů 51,22% se domnívá, že je atmosféra stejná. Rozdíl v pozitivním hodnocení atmosféry je věcně významný, ženy mají k uvedené problematice bližší vztah.

Analýzou tohoto dotazníku jsme mohli zjistit, že ženy přijímaly hodiny TV s multikulturní tematikou lépe než muži. Netradiční hodiny TV se u nich setkaly s pozitivnějším hodnocením a rovněž měly větší chuť poznávat cizí druhy pohybových aktivit.

14 Analýza dotazníku pro učitele

Následující fakta vycházejí z dotazníků, na které odpovídali zkušení pedagogové. Ty jsme oslovili během naší praxe na SŠ. Zajímali nás jejich názor na netradiční hodiny, doporučení pro praxi a zařazení netradičních hodin do výuky.

14.1 Sledovaný soubor

Pedagogové, kteří odpovídali na naše dotazy byli ve složení 3 muži a 4 ženy. Jejich pedagogická praxe je v průměru 26,54 let.

14.2 Hodnocení multikulturních hodin TV

Vzhledem k nízkému počtu dotazovaných učitelů nemají výsledky odpovídající výpovědní hodnotu. Nicméně můžeme si ze získaných dat vyvodit jistá doporučení pro praxi.

Hodnocení námi odučených hodin s multikulturní tematikou se setkala s pozitivním ohlasem. To, co nám bylo vytýkáno, byla zdlouhavá organizace a prodlevy při vysvětlování pravidel některých netradičních her. Tato skutečnost byla spíše způsobena nezkušeností studentů, kteří pedagogickou praxi prováděli, než tématem multikulturní výchovy. Pedagogové nás rovněž upozornili na fakt, že někteří žáci se zapojují do dění ve výuce o poznání více než při tradičních hodinách.

Co se týče zařazení těchto hodin do výuky, všichni dotázaní si myslí, že své místo v hodinách TV rozhodně mají. Jejich doporučení je, zařadit hodinu s multikulturními prvky 1x do měsíce a to v podobě úpolů, frisbee, aikida, softballu, country tanců nebo lacrosu. Na většině škol takováto výuka již probíhá, ale málo učitelů se pouští do neznámých her a pohybových aktivit. Někdy to nedovolují materiální podmínky, jindy zas zdlouhavá a pracná organizace.

Učitel by měl dbát na výběr a pestrost zařazovaných aktivit, aby studenti neustále poznávali něco nového a neokoukaného. Při pravidelném zařazování například frisbee, se hra stane všední a automatická. Dále nás potěšilo, že 5 ze 7 dotázaných pedagogů, bylo přesvědčeno o pozitivním vlivu hodin s multikulturní tematikou na atmosféru ve třídě.

Pedagogové by uvítali možnost doškolení v této oblasti, zejména prostřednictvím seminářů nebo multimediálních materiálů.

IV. Diskuze a závěry

15 Diskuze

Ze sebraných dat a zpracovaných výsledků provedeného výzkumu vyplývají další možné úkoly, zajímavé nápady a doporučení pro pokračování výzkumné práce.

Především v oblasti poznávání pohybových aktivit jiných kultur a národů se vyskytují jisté rezervy. Tato oblast nabízí nepřeborné množství námětů a může být pro pedagoga nevysychající studní nápadů a inspirace. Pro učitele se zdá být obtížné a pracné vyhledávat pravidla tradičních míčových her australských kmenů nebo prvky bojového umění brazilských indiánů. Tímto problémem by bylo vhodné se zabývat ve studentských pracích, učitelé nemají dostatečný přístup k informacím o těchto činnostech, materiály nejsou v českém jazyce a nalezení zdrojů informujících o národních pohybových aktivitách není také vždycky jednoduché. To vše brání učitelům zařazovat multikulturní výchovu do TV.

Multikulturní výchova nemusí být omezená na jeden ucelený blok během roku nebo měsíce, může prolínat hodinami TV po celé výukové období. Pohybové aktivity s multikulturními prvky mohou oživit stereotypní rozcvičku, hlavní část hodiny a své uplatnění najdou i v závěru výukové jednotky. Například netradiční míčové hry mají průpravný charakter pro hry zařazované pravidelně do TV. Všechny sportovní a pohybové aktivity s multikulturní tematikou uvedené v této diplomové práci by mohly být nenásilně zařazeny do výuky TV.

Z našeho výzkumu vyplynulo, že ženy všeobecně přijímaly cizí kulturu a výuku s multikulturní tematikou lépe než muži. Proto by mohlo být zajímavé vytvořit pohybový program pro muže a pro ženy zvlášť. Při zpětném hodnocení výuky se totiž ukázalo, že některé námi zvolené aktivity, nebyly pro muže nejvhodnější, jako již zmíněná pohybová skladba „ Život v Africe“. V tomto případě se nám totiž potvrdila naše domněnka o rozdílném hodnocení mužů a žen.

16 Závěr

Z uceleného vyhodnocení výsledků provedeného výzkumu se potvrdila první hypotéza, že ženy v našem výzkumu měly lepší zkušenosti s cizinci než muži, to se zřejmě prokázalo na jejich tolerantnějším hodnocením v otázkách týkajících se postojů zaujímaných k cizincům a odlišné kultuře vůbec. Rovněž projeví větší zájem o multikulturní výchovu v TV a poznávání cizích pohybových aktivit, to se zřejmě objevilo i v závěrečném hodnocení.

Zároveň se nám potvrdila druhá a třetí hypotéza, že zařazením netradičních pohybových aktivit s multikulturními prvky byla ve třídě vytvořena celkově lepší atmosféra, která příznivě ovlivňovala poznávání spolužáků navzájem.

O potřebě multikulturní výchovy v dnešním světě není pochyb, školy by tuto skutečnost měly respektovat a podporovat. Školní TV by mohla přispět k výchově kulturně kompetentních občanů, má k tomu na rozdíl od řady jiných předmětů vhodné podmínky. Při skupinové pohybové aktivitě dochází k odstraňování rozdílů a je usnadněno poznávání druhých. Tento fakt může vést k odbourávání předsudků. Doporučujeme zařazovat multikulturní výchovu do školní TV, a tím rozšiřovat povědomí o jiných zvyklostech, hodnotách i pohybových projevech.

V. Literatura:

- FOURNY, D. et al.: *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna print, 2003. 372s. ISBN: 80-7321-0797
- KOLÁŘ, P.: *Sportovní hry ze světa*. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2004. 128s. ISBN: 80-86586-05-7.
- LEVSKÝ, V. L.: *Základy sebeobrany – Karate*. Bratislava: Erpo, 1982. 276s.
- LYSEBETH, A.: *Jóga- Učím se jógu*. Praha: Argo, 1998. 271s. ISBN: 80-7203-073-6.
- PRŮCHA, J.: *Multikulturní výchova: Teorie - praxe - výzkum*. Praha: ISV, 2001. 211s, ISBN: 80-85866-72-2.
- PRŮCHA, J.: *Multikulturní výchova: Příručka nejen pro učitele*, Praha: Triton, 2006. 263s. ISBN: 80-7254-866-2.
- PRŮCHA, J. 2004. *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál, 2004. 199s. ISBN: 80-7178-885-6.
- PŘIBÁŇ, J.: *Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 115s, ISBN: 80-86429-30-X.
- SOMMER, J.: *Dějiny sportu*. Olomouc: Fontána, 2003. 273s. ISBN: 80-7336-116-7. ISBN: 80-86586-05-7.
- ŠINDELÁŘOVÁ, J.: *Socio-kulturní zázení žáků a studentů-imigrantů přicházejících ze zemí s odlišnou kulturou*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2005. 64s. ISBN: 80-7044-745-1.
- ŠINDELÁŘOVÁ, J.: *Rovné příležitosti k sociální inkluzi pro žáky a studenty – cizince: Příspěvek* Ústí nad Labem 2005
- TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry I*. Praha: Grada, 2004. 159s. ISBN: 80-247-0875-2.
- TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry II*. Praha: Grada, 2005. 172s. ISBN: 80-247-1330-6.
- WICHMANN, W.: *Karate –Průvodce sportem*. České Budějovice: Koop, 2003. 143s. ISBN: 80-7232-1978.
- WILKINS, S.: *Sport and games of medieval cultures*, London: Greenwood press, 2002. 325s. ISBN: 0-313-31711-9.
- Elektronické zdroje:**
- BURIÁNEK, J.: *Interkulturní vzdělávání v českém vzdělávacím systému* [online]. [cit. 20. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <<http://varianty.cz/download/doc/texts/13.pdf>>
- BURIÁNEK, J.: *Definice a cíle interkulturního vzdělávání* [online]. [cit. 20. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <<http://varianty.cz/download/doc/texts/16.pdf>>

Czechkid - multikulturalita očima dětí [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkc.cz/cz/vzdelavani-313380/czechkid-multikulturalita.html>>

Chapteh [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Jianzi>> [Charakteristiky kontinentů]. [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <encyklopedie.seznam.cz>

Integration durch Sport [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.integration-durch-sport.de/>>

Kabaddii [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://sports.indiapress.org/kabaddi.php>>

Kemari [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.footballnetwork.org/dev/historyoffootball/history2.asp>>

Listina základních práv a svobod, článek 3, odst. 1 [online]. [cit. 10. března 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

Mládež pro interkulturní porozumění [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.osmip.cz/>>

National sports [online]. [cit. 12. října 2006]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/National_sport>

Pět Tibeťanů her [online]. [cit. 20. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.cvicime.cz/cviceni-praha-2005/cviky/seznam/tibetani.html>>

Preambule Ústavy České republiky [online]. [cit. 10. března 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>

Pravidla her [online]. [cit. 12. října 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.sportovnipravidla.cz/pravidla/>>

Pravidla her [online]. [cit. 12. října 2006]. Dostupné na WWW: <<http://www.sportovni.net/>>

Program Varianty [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW: <<http://varianty.cz/>>

PRŮCHA, J.: *Multikulturní výchova; problémy spojené s její realizací* [online]. [cit. 10. ledna 2007] Dostupné na WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/6/32>>

Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání [online]. [cit. 15. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <www.vuppraha.cz>

Rozvoj interkulturních kompetencí prostřednictvím sportu v kontextu rozšíření Evropské unie

[online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ftvs.cuni.cz/Katedry/KIN/Comenius/comenius.htm> >

RŮŽIČKA, J. *Zeměpisná encyklopedie 2007* [CD-ROM]. Windows 95/98/2000/NT/XP verze. [s.l.]: Omega, c2007. ISBN 859 40-467-4553-4.

Social and ethnic integration by sport and games in Sri Lanka

[online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW:< <http://www.sportanddev.org/>>

Sporting Equals - Sport for Communities [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW:

<<http://www.sportingequals.com/>>

Vzdělávání cizinců (§ 20). In *Nový školský zákon zákon č. 561/2004 Sb o předškolním základním, středním, vyšším, odborném a jiném vzdělávání* [online]. [cit. 6. února 2007]. Dostupné na WWW:

< <http://www.msmt.cz/>>

Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury [online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupné na WWW:

< http://www.eamos.cz/amos/kat_tv/modules/low/kurz_obsah.php?kod_kurzu=kat_tv_9025 >

Zavádění interkulturních prvků do školní tělesné výchovy[online]. [cit. 22. září 2006]. Dostupná na WWW:

<<http://www.ftvs.cuni.cz/Katedry/KIN/Comenius/interCultTV.htm#cile> >

VI. Přílohy

Přílohy I. Dotazníky

1. Vstupní dotazník pro studenty

Interkulturní prvky ve výuce TV

Dotazník pro studenty

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku. Nevynechte žádnou otázku. Neexistují špatné odpovědi.

1. Pohlaví: muž žena
2. Věk 15-16 let 17-18 let 19 let a starší
3. Jaké zkušenosti máte s cizinci?
 špatné žádné velice dobré jiné.....
4. Jezdíte často do ciziny?
 1x za půl roku 1x za rok nejezdím
5. Je skvělé poznávat lidi jiných kultur
vůbec nesouhlasím naprosto souhlasím
6. Když sedím ve skupince cizinců, cítím se:
normálně, přirozeně nepříjemně
7. Může neznalost kultury vést až k problémům v komunikaci?
vůbec nesouhlasím naprosto souhlasím
8. Měli bychom respektovat cizí kultury?
vůbec ne ano, určitě
9. Jaké pocity ve vás tento obrázek vyvolává:

neznámo nedůvěru exotiku sympatie respekt jiné.....

10. Domníváte se, že by menšina žijící v jiné kultuře, měla setrvat na svých zvyklostech? Šátky na hlavě muslimských žen, modlitby během dne, separace žen od mužů, stravovací návyky?

šátky	nesetrvávat	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	určitě setrvat
modlitby	nesetrvávat	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	určitě setrvat
separace	nesetrvávat	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	určitě setrvat
omezení v TV (plavání)	nesetrvávat	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	určitě setrvat
stravovací návyky	nesetrvávat	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	určitě setrvat

Děkuji za spolupráci

2. Výstupní dotazník pro studenty

Interkulturní prvky ve výuce TV

Dotazník pro studenty

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku. Nevynechte žádnou otázku. Neexistují špatné odpovědi, nehodnotíme je ani známkami.

1. Pohlaví: muž žena
2. Věk
 15-16 let 17-18 let 19 let a starší
3. Věnujete se ve volném čase sportu?
 ano, velmi často (3 a více x týdně) často (1-2x týdně) nikdy
4. Jaké druhy sportu provozujete nejvíce?.....
5. Líbily se vám hodiny TV s multikulturní tematikou?
 ano, skvělé ano jde to ne
6. Jaká činnost z cizí kultury se vám líbila nejvíce?.....
7. Věnoval/a bys jste se této pohybové aktivitě rád/a i nadále?
 ano, v hodinách TV ano, ve svém volném čase ne
8. Co se vám v hodinách líbilo nejméně?.....
9. Proč:
 bylo mi to cizí připadalo mi to komplikované
 příliš velký tělesný kontakt další.....
10. Měl/a jste vůbec chuť poznat cizí druhy pohybových aktivit?
 ano částečně ne
11. Poznal/a jste dnes prostřednictvím sportu lépe někoho ze svých spolužáků nebo spolužákyň, se kterými nemáte jinak mnoho společného?
 ano ne
12. Je atmosféra ve vaší třídě na základě netradiční výuky TV:
 lepší horší stejná

Děkuji za spolupráci!

3. Dotazník pro učitele TV

Interkulturní prvky ve výuce TV
Dotazník pro učitele TV

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku. Nevynechte žádnou otázku.

1. Pohlaví: muž žena

2. Jak dlouho učíte?.....

3. Líbily se Vám hodiny s multikulturní tematikou?
 ano, skvělé ano jde to ne

4. Budete se ve své budoucí práci zabývat multikulturní tematikou v TV ?
 ano, určitě možná ne

5. V případě, že se již nehodláte zabývat touto tematikou, proč?
 připadá mi to zbytečné je to moc komplikované a pracné
 dávám přednost tradiční výuce TV

6. Myslíte si, že by tyto hodiny měly mít své místo ve výuce TV?
 ano, v hodinách TV ano, ve volitelném předmětu ne

7. Co se Vám v hodinách líbilo nejméně?.....

8. Proč:
 žáky to nebavilo připadalo mi to komplikované
 organizace zabrala příliš dlouhou dobu další.....

9. Jak často byste zařazoval/a hodiny s multikulturní tematikou?
 1x za měsíc týdenní bloky během roku nezařazoval/a vůbec mám jiný návrh.....

10. Myslíte si, že takové to hodiny mohou zlepšit atmosféru ve třídě?
 ano, určitě záleží na třídě zhorší ji nezmění ji

12. Uvítal/a byste materiály k multikulturní tematice v TV?
 tištěné multimediální doškolení ne

13. Realizoval/a jste někdy prvky multikulturní výchovy v TV?
 ano ne jestliže ano, jaké.....

Děkuji za spolupráci!

Přílohy II. Popisy netradičních pohybových aktivit a pravidel her

4. Austrálie

Booglah

Tato hra byla původně hrána rodinnými klany mezi sebou a také obyvateli vesnic. Ke hře byl používán míč vyrobený z klokaní kůže.

Hra

- dvě družstev
- hra začíná tím, že vyučující pískne a vyhodí míč do vzduchu
- družstvo, které se první dotkne míče běží co nejrychleji za stanovenou mez
- členové družstva se shromáždí kolem hráče s míčem a začínají si přihrávat
- pohybují se zpět za čáru od které vybíhali, při cestě zpět se nesmí dělat kroky, pohybovat se mohou pouze bez míče
- protihráči jim brání v pohybu a v přihrávání míče
- při sebrání míče protihráčem se zformuje jeho družstvo za vymezenou čárou a pokračuje se ve hře, to samé se stane upustí hráči míč na zem, míč dostává soupeř
- cílem hry je položit míč na žíněnku, která je umístěna za startovní čárou

Buroin:jin

Kmeny a obyvatelé vesnic soutěží mezi sebou v této původní domorodé míčové hře.

Hra

- dvě družstva
- hřiště na basketbal
- hra začíná výhozem míče do vzduchu
- když hráč chytí míč, jeho družstvo se začne pohybovat směrem ke koši
- hráč může utíkat s míčem
- protihráč se ho snaží dohonit, když se ho dotkne musí okamžitě míč přihrát některému ze svých spoluhráčů, ten pak pokračuje v tahu na koš
- při trefení obdélníčku nad košem 1b, obroučka 2b, koš 3b

- při úspěšném zakončení se zase vrací na startovní čáru
- protihráči se snaží dotknout hráče s míčem nebo míč ukořistit, spadne-li míč na zem, družstvo, které ho mělo v držení jej přenechá protihráči
- vítězí družstvo s větším počtem bodů

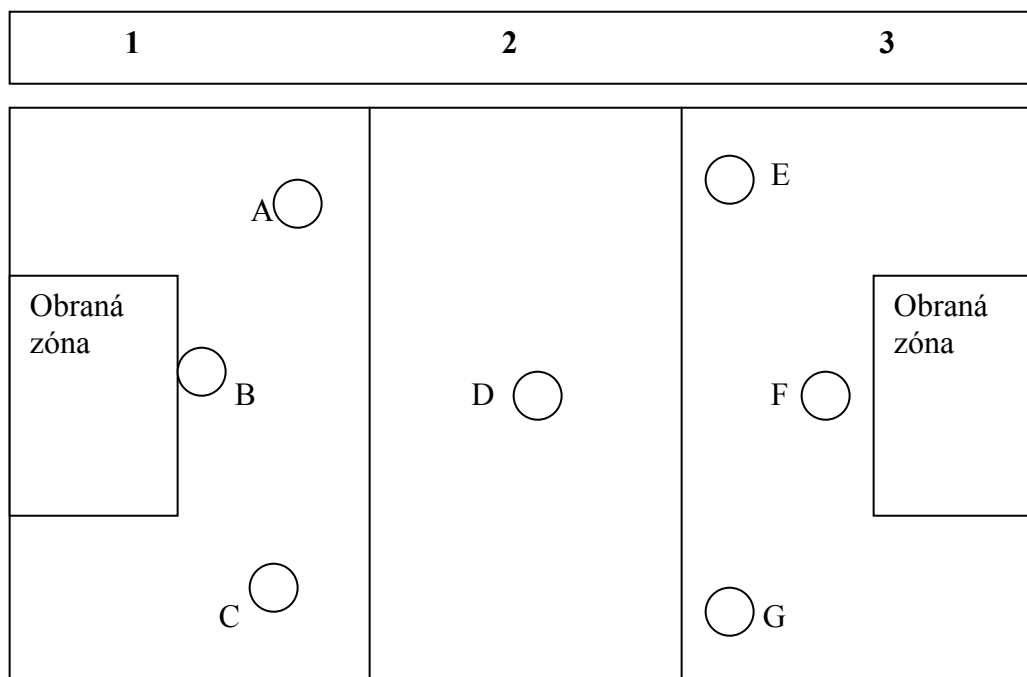
Nettball

Při přenosu basketbalových pravidel do Anglie v roce 1895 došlo, pravděpodobně omylem, k rozdělení hřiště do tří zón. V roce 1926 byla založena All England Netball Association. Postupně s pak šířil nettball převážně do zemí Britského společenství národů, tím pádem i do Austrálie. Mezinárodně vytvořená pravidla byla vytvořena až roku 1960.

Hra

Pro naše účely postačí hřiště na basketbal, které rozdělíme na tři zóny. Použit můžeme míč na házenou.

- hráči 2x7 (3 útočníci, 1 záložník, 3 obránci) nebo (2 útočníci, 1 záložník, 2 obránci), každý hráč má svoji funkci

Rozmístění hráčů v poli

A: celá 1 (bez obrané zóny soupeře) + 2

B: 1

C: 1+2

D: 1, 2, 3 (mimo obrané zóny)

E: 3+2

F: 3

G: 2+3 (mimo své obrané území)

Pravidla

- míč v držení 3s
- nesmí se dělat kroky ani driblovat
- při přechodech zón musí být míč přihrán minimálně 1x
- dodržuje s odstup min. 1m
- střelba na koš pouze z obraného území to znamená, že koš může dát pouze hráč B a C
- zahájení výhozem
- mimo hřiště vhazování
- faul trestný hod

Literatura:

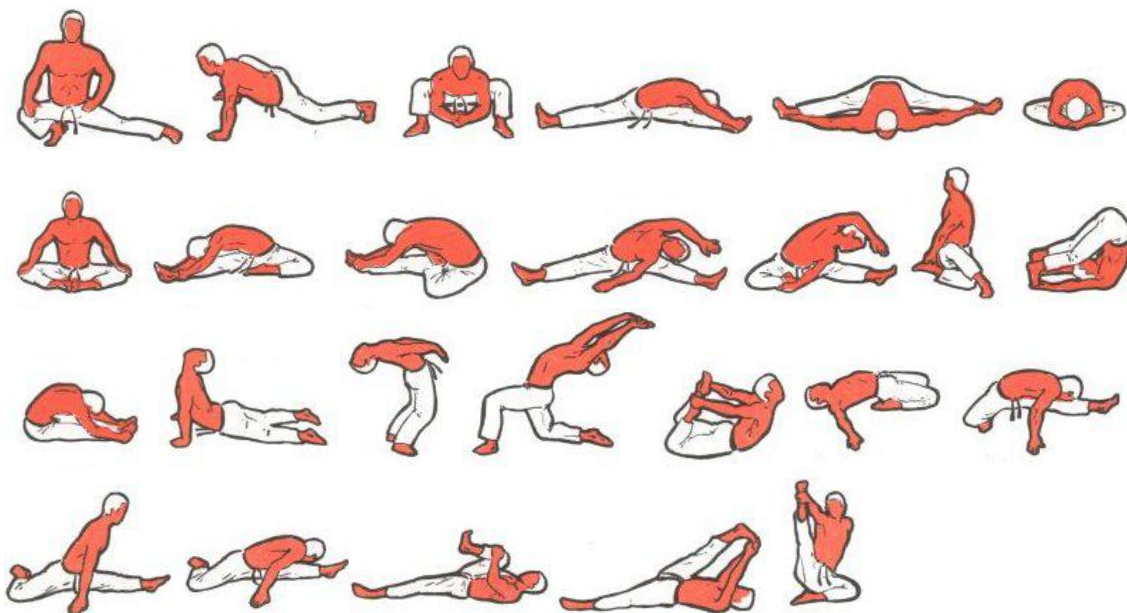
TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry I.* Praha: Grada, 2004. 159s. ISBN: 80-247-0875-2.

WILKINS, S.: *Sport and games of medieval cultures*, London: Greenwood press, 2002. 325s. ISBN: 0-313-31711-9.

5. Asie

Suzukiho systém strečinku

- Suzukiho strečink je celosvětově uznávaný a používaný systém dokonalého protažení
- cviky, které je vhodné zařadit před hodinou karate

Karate

Zde uvádíme základní techniky kopů a úderů, kterých bylo využito ve výuce. Zvládnutí těchto prvků budou studenti schopni zacvičit jednoduchou sestavu.

Chůze (postup vpřed zenkucu-dači)

- při pohybu z jednoho místa na druhé zůstávají boky ve stejné výši
- chodidlo nejprve posuneme ke stejné noze a zrychleně odsuneme do nové pozice
- paže držíme v pěstech u těla

Úder pěstí ve stoje (Čoku-cuki)

- přední paže napnutá semknutá v pěst, vnitřní strana směřuje k zemi
- pěst druhé paže spočívá na kyčli, odtamtud ji vedeme přímo na cíl, vnitřní strana směřuje ke stropu
- když úderová paže míjí dozadu vedenou paži, dochází k rotaci v zápěstí a původní přední paže se dostává ke kyčli a její vnitřní strana směřuje ke stropu

Stejnostranný přímý úder pěstí (Oi-cuki)

- po zvládnutí chůze vpřed, přidáme stejnostranný přímý úder pěstí
- fáze : Nejprve provedeme první polovinu kroku – přisuneme chodidlo nohy vykračující vpřed k chodidlu stojné nohy, ještě nezahajujeme techniku rukou
- 2. fáze : Provedeme druhou polovinu kroku, zaujmeme nové postavení a zároveň provedeme úder

Přímý kop (Mae-geri)

- výchozí postoj nohy na šířku ramen
- zadní nohu přitáhneme ke koleni stojné nohy a odtud kopneme na cíl, po zasažení stáhneme nohu rychle zpět do původní pozice
- výraznou dynamiku získá kop vymrštěním bérce

Obloukový kop (mawaši-geri)

- provádíme ze stoje zenkucu-dači
- přitáhneme zadní nohu ke kyčli
- celé tělo se otočí na stojné noze, dokud není koleno kopající nohy téměř na spojnici našeho těla a bodu zásahu, poté vymrštíme bérec vpřed a ihned ho stáhneme
- při zásahu se pata stojné nohy natáčí mírně dopředu
- po stažení nohy zpět se natočí do původní pozice

Obrané techniky

Horní kryt (Agae-uke)

- obrana proti útokům na hlavu
- pěst přiléhá k boku, odtud ji vedeme šikmo nahoru na úrovni brady se začne přetáčet předloktí, na konci pohybu směřuje malíková část pěsti nahoru
- druhou paži stahujeme zároveň zpátky, přičemž se setkává zhruba ve výši brady s kryjící paží, potom ji energeticky stáhneme dolů k boku

Dolní kryt (gedan –barai)

- používáme proti kopům a nízko směřovaným úderům
- kryjící paži napřáhneme na protější rameno, palec směřuje nahoru
- zrychlíme pohyb lokte, zastavíme na vnější straně těla a zrychlíme předloktí
- druhá paže směřuje, předtím než jí prudce stáhneme ke kyčli, v poloze před tělem šikmo k zemi v úhlu asi 45°

Joga

Pět Tibeťanů

1. Postavíme se vzpřímeně, rozpažíme ruce rovnoběžně se zemí, levou dlaň otočíme vzhůru a pravou dolů a začneme se otáčet kolem své osy ve směru hodinových ručiček. (6x)

2. Lehneme si rovně na záda, ruce podél těla, dlaněmi dolů. Za pravidelného rytmu dýchání vydechujeme, zvedneme hlavu a zatlačíme bradu do prsou. Současně zvedneme nohy do svislé polohy. Pokládáme pozvolna hlavu i nohy zpátky na zem. Současně se nadechujete. Dodržujeme pravidelný rytmus dýchání. (6x)

3. Provádíme v kleku. Ruce při něm leží po straně trochu zezadu, dlaněmi na stehenních svalech, pánev je mírně podsazená. Vydechujeme a přitom skloníme hlavu a zátylek dopředu a přitáhněte bradu k hrudi. Potom s nádechem narovnáme hlavu a opatrně zakláníjte trup dozadu. Nadechneme a v záklonu si tlačíme dlaněmi z boku na hýžděové svaly. Při výdechu se vracíme do výchozí pozice. (6x)

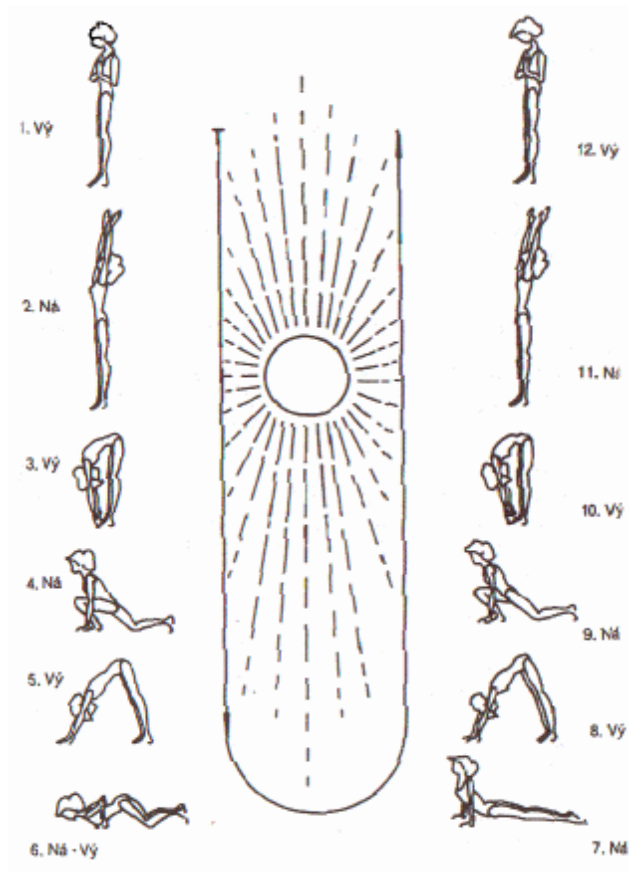
4. Sedneme si na zem s nohama dopředu, chodidla asi třicet centimetrů od sebe. Tělo držíme zpříma a ruce položíme podél těla dlaněmi na zem. Bradu držíme rovně a při vydechování ji přitáhneme k hrudi. Potom se zakláníme a současně zvedáme trup tak, že ohneme kolena, zatímco ruce zůstávají natažené. Paže a lýtka musí být kolmo k zemi. Nezadržujeme dech. Nakonec vydechujeme a vrátíme se do výchozí pozice, uvolníme svaly. (6x)

5. Provádíme s obličejem otočeným k zemi. Váha těla přitom spočívá na ruce a dlaních, které leží na zemi, a na prstech u nohou. Střídavě se při něm prohýbáme buď dozadu s hlavou zakloněnou, nebo dopředu, s bradou přitisknutou k hrudi. Rytmus dýchání se pak odvíjí podle toho. (6x)

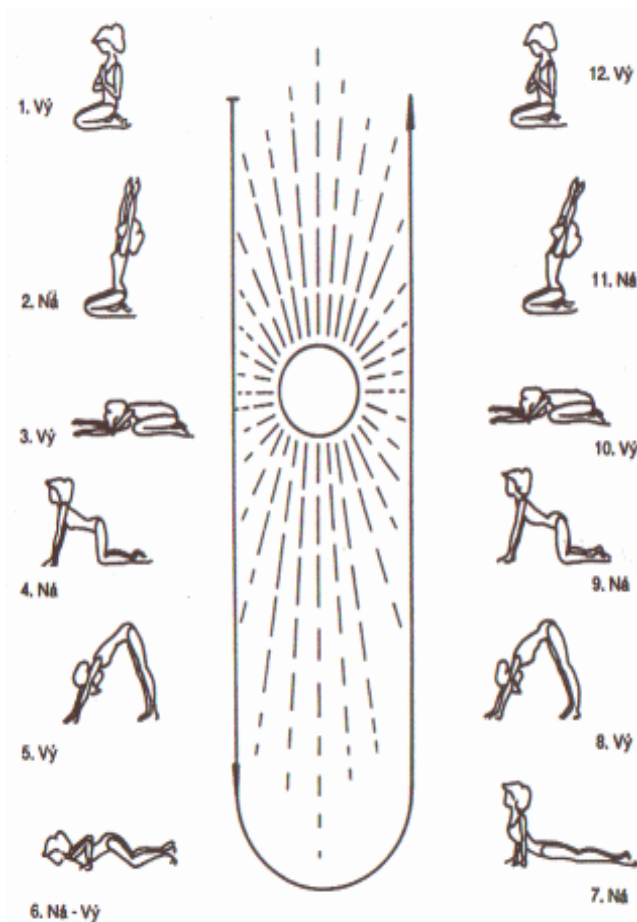
6. Na závěr cvičení se položíme na záda a s pomalým nádechem natahujeme zvolna paže za hlavu. Zadržíme dech, zvedneme paže vzhůru, protáhneme chodidla a napneme páteř. Potom s výdechem spustíme ruce na obličej.

Pozdrav slunci ve stoji

1. Vzpřímený stoj, hlava mírně skloněná dopředu, ruce spojené před hrudí. Vydechneme.
2. V nádechu paže napínáme, mírně se prohýbáme, obličej míří vzhůru.
3. Ve výdechu se předkláníme. Tělo se skloní vlastní vahou, nesnažíme se hmitáním dosáhnout rukama země.
4. V nádechu dáme pravou nohu dozadu, koleno je mírně pokrčené, prsty se opírají o podložku zespodu. Levé koleno je před tělem, hodně pokrčené, chodidlo celou plochou na podložce. Trup vzpřímený, paže podél těla, ruce na zemi, hlava v záklonu.
5. Ve výdechu napneme kolena, kostrč zvedáme ke stropu, paty tlačíme k zemi, bradu na hrudník. Tělo tvoří obrácené písmeno V.
6. V nádechu klesneme na kolena, hrud' a bradu. Kostrč zvedneme vzhůru. Prožijeme prohnutí v krku a bedrech. V této pozici také vydechneme.
7. V nádechu napínáme lokty a kolena, prohýbáme se, pánev klesá k zemi, hlava je vztyčená.
- 8.-12. Pozice se opakují v opačném pořadí jako prvních pět pozic a začátku cvičení. U pozici 9. dochází ke změně postavení dolních končetin. V pozici 4. dáváme pravou nohu dozadu, v pozici 9. ji dáváme dopředu.

Pozdrav slunci v kleku

1. Vzpřímený sed na patách, hlava mírně skloněná dopředu, ruce spojené před hrudí. Vydechneme.

2. V nádechu paže napínáme, mírně se prohýbáme, obličej míří vzhůru.

3. Ve výdechu se předkláníme. Trup dolehne na stehna, paže, ruce a čelo na podložku.

4. V nádechu zaujmeme podpor klečmo, prohýbáme se a hlavu zakláníme.

5. Ve výdechu napneme kolena, kostrč míří ke stropu, paty tlačíme k zemi, bradu na hrudník. Tělo tvoří obrácené V.

6. V nádechu klesneme na kolena, hrud' a bradu. Kostrč zvedneme co nejvíc vzhůru. Prožijeme prohnutí v krku a bedrech. V této pozici také vydechneme.

7. V nádechu napínáme lokty a kolena, prohýbáme se, pánev klesá k zemi, hlava je vztyčená.

8.-12. Pozice se opakují v opačném pořadí jako prvních pět pozic na začátku cvičení.

Pohybové a míčové hry Asie

Kemari

Hra

- cíl hry je udržet míček ve hře se všemi zúčastněnými
- původní míček (Mari) byl zhotoven z jelení kůže, pro naše účely můžeme použít míč na házenou
- hry se může účastnit od 2-12 hráčů
- cílem hry je přihrávat míč od hráče k hráči ve stanoveném hřišti, podle počtu hráčů upravujeme velikost hřiště
- míče se můžeme dotýkat pouze chodidlem, hráči je dovoleno manipulovat s míčem tak dlouho dokud ho udrží pod kontrolou, poté ho přihraje dalšímu hráči
- během manipulace s míčem musí hráč křičet „ ariyaa!“ pokaždé když se dotkne míče, když bude přihrávat míč jinému hráči zakřičí pouze „ ari!“

Chapteh

Hra

- hraje se na volejbalové hřiště, bez sítě
- hráči se rozdělí na dvě družstva
- cílem každého družstva je dopravit míček do protihráčova pole, s využitím celého těla kromě rukou a daní
- míček se nesmí dotknout země
- hra začíná podáním, to musí být směřováno do hřiště a při průchodu středovou čarou musí být minimálně do úrovně pasu hráčů, to platí i pro míčky ze hry

- při nedodržení těchto podmínek se podává znovu, po třech chybách bude podávat druhé družstvo a získává bod
- při dobrém podání si družstvo přihrává míček max. 3x a snaží se ho dostat na soupeřovu polovinu
- při pochybení soupeře má bod (špatné podání, dopad míčku na zem, nahrání míčku mimo hrací plochu, dotyk rukou, za tyto provinění má opačné družstvo bod)
- podává družstvo, kde s míček dotknul naposled země

Kabbadi

Hra

- dvě družstva
- družstvo na koncovou čáru a vysílá jednoho útočníka na druhou stranu, ten se na středové čáře před vchodem na protihráčovo území nadechne a při vstupu začíná říkat „kabbadi, kabbadi“ vše na jeden nádech
- snaží vyřadit dotykem co nejvíce protihráčů polovině
- když se útočník nadechne na protihráčově polovině je ven ze hry, protihráči mu mohou bránit v odchodu
- pro záchranu musí šlápnout nohou za středovou čáru
- vítězí to družstvo, které vydrží nejdéle

Literatura:

FOURNY, D. a kol.: *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna print, 2003. 372s. ISBN: 80-7321-079-7.

LEVSKÝ, V. L.: *Základy sebeobrany – Karate*. Bratislava: Erpo, 1982. 276s.

LYSEBETH, A.: *Jóga- Učím se jógu*, Praha: Argo, 1998. 271s. ISBN: 80-7203-073-6.

WICHMANN, W.: *Karate –Průvodce sportem*. České Budějovice: Koop, 2003. 143s. ISBN: 80-7232-197-8.

WILKINS, S.: *Sport and games of medieval cultures*, London: Greenwood press, 2002. 325s. ISBN: 0-313-31711-9.

Popisy jednotlivých pohybových aktivit [online] Dostupné na WWW:

<<http://www.cvicime.cz/cviceni-praha-2005/cviky/sestavy/tibetani.html>>

<<http://www.ereska.cz/diplomka/priloha6.htm>>

<<http://www.footballnetwork.org/dev/historyoffootball/history2.asp>>

<<http://sports.indiapress.org/kabaddi.php>>

<<http://en.wikipedia.org/wiki/Jianzi>>

6. Evropa

Faustball

Jedná se o hru síťového typu. Pětičlenná družstva se údery pěsti snaží dostat míč přes síť na polovinu soupeře tak, aby nemohl být vrácen zpět. První sportovní pravidla této hry vytvořili v Německu v roce 1894 dr. H. Schnell a G.H. Weber, vznik faustballových organizací. Prostřednictvím německých vystěhovalců se faustball dostal na jihoamerický kontinent a do jihozápadní Afriky. (*Táborský, 2004*)

Hra

- jedná se o hru síťového typu
- pětičlenná družstva se údery pěsti snaží dostat míč přes síť na polovinu soupeře tak, aby nemohl být vrácen zpět
- faustball se hraje venku na hřišti o rozměrech 50krát 20m, nebo v hale 40krát 20m
- síť je umístěna nad středovou čarou, lze použít i dvoubarevnou pásku
- míč je plněný vzduchem a kožený, má obvod 65-68cm a hmotnost asi 350g, ve školních podmínkách použijeme volejbalové míče
- utkání se hraje na dva nebo na 3 vítězné sety
- hra končí pokud jedno družstvo dosáhne 20 bodů s dvoubodovým rozdílem
- časové vymezení utkání je 2krát 15 minut na venkovním hřišti a 2krát 10 minut v hale
- ovládání míče je úderem pěsti nebo paže přes síť na polovinu soupeře, mezi jednotlivými údery se smí míč odrazit jednou od země, jedno družstvo může hrát s míčem nejvýše třikrát za sebou, podobně jako ve volejbale
- každá rozehra je zahajována podáním od čáry podání (3m od sítě) a končí chybou

Nohejbal

Hra síťového typu, kdy síť je cca.1m od země a země se dotýká. Hráči 2:2 zahajují hru podáním z koncových čar. Hra se hraje s fotbalovým míčem. Každé družstvo na své oddělené polovině hřiště vykopává míč přes síť do soupeřova pole tak, aby nemohl být

vracen. Jsou povoleny 3 přihrávky, mezi nimiž může dojít k dotyku země. Nohejbal vznikl v ČR. (Táborský,2004)

Ragby

Hra

- v ragby proti sobě nastupují dvě družstva po 15 hráčích na každé straně
- celkový čas hry je 2 x 40 minut
- hřiště je dlouhé maximálně 100 m a široké 70 m, délka každého brankoviště nepřesahuje 22 m a šířka 70 m, hřiště je předěleno půlicí čarou, dále dvěma obrannými čarami 22 metrů a 10 metrovými
- na začátku zápasu, začátku druhé poloviny a po každém dosaženém bodu se provádí výkop, ten se provádí ve středu půlicí čáry, hráč který vykopává musí nejdříve pustit míč z ruky na zem a kopnut po prvním odrazu
- po výkopu může jakýkoliv hráč, který je ve hře, do míče kopnout, zvednout ho a běžet
- v ragby se tedy hraje rukama u nohama, přihrávat míč spoluhráči se může jenom tehdy, není-li to směrem dopředu.
- pokud míč přejde podélnou čáru mimo hřiště, rozehrává se aut, vhazování provádí soupeř družstva, které se provinilo proti tomuto pravidlu

Skórování

- **Pětka (položení) - 5 bodů**
Pokud útočící hráč první položí míč do soupeřova brankoviště, je dosaženo pětky.
- **Trestná pětka - 5 bodů**
Pokud by hráč pravděpodobně mohl dosáhnout pětky, kdyby by se mužstvo soupeře nedopustilo hry proti pravidlům, je přiznána trestná pětka.
- **Branka po pětce - 2 body**
Pokud hráč položí pětku, má jeho družstvo právo pokusit se bodovat kopem na

branku. To platí také po přiznání trestné pětky. Tento kop je kopem po pětce: může být proveden kopem z místa nebo kopem z odrazu.

- **Branka z trestného kopu - 3 body**

Hráč dosáhne branky kopem na branku z trestného kopu.

- **Branka kopem z odrazu - 3 body**

Branky kopem ze hry se dosáhne tak, že hráč upustí míč z ruky na zem a kopne ho po prvním odrazu do branky.

Hráč dosáhne branky kopnutím míče z hrací plochy přes soupeřovo břevno a mezi brankové tyče kopem ze země nebo z odrazu. Branky nemůže být dosaženo z výkopu ze středu, z výkopu z obranného území nebo z volného kopu.

Ringo

Jedná se o hru síťového typu. Hrají ji jednotlivci, dvojice nebo smíšené trojice s jedním nebo dvěma kroužky. Hra vznikla v Německu, předtím na palubách lodí a v roce 1993 byla v polském městě Modlin založena International Ringo Federation (IRF).
(*Táborský, 2004*)

Hra

- hrají jednotlivci, dvojice nebo smíšené trojice s jedním nebo dvěma kroužky
- kroužky je třeba hodit přes síť tak, aby dopadli na zem v poli soupeře
- ringo se hraje na ploše o rozměrech 8krát 18m pro jednotlivce a 9krát 18m pro utkání dvojic a trojic
- nad středovou čarou je natažena volejbalová síť, nebo lanko ve výšce 243 cm nad zemí
- ringo kroužky jsou gumové kroužky vyrobené z trubice o výšce 2,8 cm, hmotnost 160 až 165 gramů
- utkání se hraje do 15 bodů s rozdílem nejméně dvou bodů

- za chybu je považován dopad kroužku na zem, srazí-li se kroužky hozené z protilehlých stran, body se nezapočítávají a nařizuje se nové podání oběma kroužky
- kroužek musí po odhození vždy rotovat kolem své osy a je třeba odhodit stejnou rukou, do které byl chycený
- rozehra začíná podáním z každé strany jedním kroužkem

Tchoukball

Jedná se o sportovní hru brankového typu. Idea hry je založena na neomezované útočné činnosti, při které se družstva snaží hodit míč na kteroukoli z branek (malé trampolíny), tak aby podle pravidel odražený míč nemohl být soupeřem zachycen. O vznik této hry se zasloužil švýcarský lékař Hermann. V roce 1971 vznikla Fédération Internationale de Tchoukball (FITB). (*Táborský, 2004*)

Idea hry je založena na neomezované útočné činnosti, při které se družstva snaží hodit míč na kteroukoli z branek (malé trampolíny), tak aby podle pravidel odražený míč nemohl být soupeřem zachycen. Vybavení pro tuto hru je míč pro házenou a odrazecí plochy jsou malé trampolíny, při nedostatečném vybavení můžeme zkusit hrát pouze o stěnu tělocvičny.

Hra

- hraje se na hřišti o rozměrech 40krát 20m.
- odrazecí plocha by měla svírat s podlahou úhel 60 stupňů a míč se nesmí dostat do zakázané zóny (půlkruh o poloměru tři metry od středu koncových čar)
- hrají dvě družstva po devíti
- hrací doba je rozdělena na 3krát 15min.

Literatura:

FOURNY, D. a kol.: *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna print, 2003. 372s. ISBN: 80-7321-079-7.

KOLÁŘ, P.: *Sportovní hry ze světa*. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2004. 128s. ISBN: 80-86586-05-7.

TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry I*. Praha: Grada, 2004. 159s. ISBN: 80-247-0875-2.

TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry II*. Praha: Grada, 2005. 172s. ISBN: 80-247-1330-6

7. Severní Amerika

Frisbee- Ultimate

Ultimate je rychlá kolektivní bezkontaktní hra s létajícím diskem. Hraje se s diskem o váze 175 gramů na rovné travnaté hrací ploše o rozměrech 100 x 37m. Na obou kratších stranách je tzv. koncová zóna o šířce 18m. Podle pravidel se hraje 7 proti 7.

Hra

- cílem hry je chytit nahrávku spoluhráče v koncové zóně protivníka a tím skórovat
- po dosaženém bodu se obě týmy obrátí úlohy a družstvo, které dosáhlo bodu, provádí tzv. výhoz a brání
- hráč s diskem nesmí běhat, disk se pohybuje nahráváním
- cílem bránícího družstva je vynutit si tzv. turnover, změnu držení disku
- ke ztrátě disku dochází vždy, když je nahrávka neukončená, zachycená nebo sražená protihráčem, disk se dotkne země nebo je chycen útočícím hráčem v autu, útočníci si disk podají

Ve hře Frisbee Ultimate neexistuje rozhodčí. Pravidla si hlídají sami hráči podle zásady fair play (spirit-of-the-game), tj. pokud někdo překročí nějaké pravidlo, sami hráči na hřišti si toto porušení pravidel nahlásí a situaci vyřeší. Hraní fair-play je otázka cti. Spirit of the game ale pro hráče Ultimate Frisbee symbolizuje mnohem víc, než jen fakt, že s nimi na hřišti není rozhodčí. Hráči hrají pro radost ze hry a oba týmy tak mají společný cíl, přestože spolu soupeří o výsledek. Samozřejmostí je vzájemné si pomoci kolegovi z druhého týmu například vstát po pádu, poradit nováčkovi z druhého týmu (zakotveno i v pravidlech), vzájemně se informovat o turnoverch nebo třeba ocenit soupeřův výjimečný výkon potleskem. Na většině turnajů se také vyhlašuje tzv. Sprit, tedy cena pro tým, který jeho soupeři nejlépe ohodnotili z hlediska spirit-of-the-game.

Softball

Softball vznikl na konci předminulého století jako doplněk baseballu mimo jeho hlavní sezónu. Liší se od něj pravidly, nadhozem a velikostí hřiště. Dnes je velice

rozšířeným sportem. Ženy a muži mohou hrát, kromě nejvýznamnějších soutěží, v jednom týmu. V ženském podání se softball stal olympijskou disciplínou (Atlanta 1996). Mezinárodní softballová federace (ISF) vznikla v roce 1952, světové šampionáty se konají každé čtyři roky.

Hra

- princip softballu je velice podobný baseballu
- proti sobě hrají dvě devítičlenná družstva, která se střídají na pálce (útok) a v nadhozu (obrana)
- nadhazovač se snaží hodit míček tak, aby bylo pro hráče stojícího na pálce co nejtěžší míč odpálit
- hraje se na sedm směn
- vybavení pro potřebné pro softball je pálka, míč a rukavice

Lakros

Vlastí lakrosu je Severní Amerika, kde tuto hru hráli již před několika sty lety indiáni z oblasti Velkých jezer. Říkali jí "bagattaway", což v překladu znamená "malý bratr války". Jméno "lacrosse" začali používat francouzští misionáři, kterým lakrosová hůl připomínala tvarem biskupskou berlu. Indiánská "družstva" měla stovky hráčů a branky byly od sebe vzdáleny i několik kilometrů. Branku tvořila tyč, jindy strom, skála nebo dokonce osoba - medicinman. Taková brána se během hry mohla pohybovat což komplikovalo "vstřelení gólu".

Hra

- cílem je dopravit malý míček (velikosti přibližně tenisového míčku) do soupeřovy branky hájené brankařem
- hráči pomocí hole se sítkou na konci lapají, přenášejí a házejí míč a snaží se trefit do soupeřovy branky
- v mužském lakrosu hraje na každé straně 10 hráčů

- hrají se dva poločasy po 25 minutách, mezi nimi je desetiminutová přestávka
- povolena je hra tělem, když má soupeř míč nebo je-li míč volný a v hráčově blízkosti do 5 m, tento fyzický kontakt je omezen na části od ramen po boky a přední část těla, při čemž obě ruce musí zůstat na holi

Americký fotbal

Vznik amerického fotbalu se datuje do roku 1867. Zrodil se jako variace na klasický fotbal. Původním názvem Princeton Rules byl výlučně univerzitní sport, který se hrál na těch nejprestižnějších kolejích (Princeton, Yale, Harvard apod.). Roku 1876 byla založena Intercollegiate Football Association a došlo k ustanovení prvních pravidel. Ve Spojených státech bylo formování pravidel dokončeno kolem roku 1912.

Hra

- hry se účastní vždy 11 hráčů, střídat je možné bez omezení.
- cílem je získat více bodů než soupeř a útok má vždy 4 pokusy (downy) na to, aby postoupil alespoň o 10 yardů (měřeno řetězem na kraji hřiště), pokud se mu to podaří získává nové 4 pokusy, nepodaří-li se, ztrácí míč
- boční čáry již nejsou částí hřiště, hráč který se čáry jen dotkne je v autu, stejně tak pro získání bodu stačí, aby míč v držení útoku dosáhl koncové čáry (nemusí ji překročit)
- hra se přerušuje pokud hráč s míčem vyběhne ven z hřiště, další rozehrávka probíhá z místa dosaženého předchozím pokusem
- útok smí v rámci jedné akce: hodit jeden pas dopředu, hra pokračuje jen při chycení míče ze vzduchu předat (i hodit) míč dozadu nebo do strany a běžet s míčem, pokud při tom míč ztratí (fumble), má ho možnost získat útok i obrana. kopnout "punt" nebo "field goal" - pokud má mužstvo již poslední (čtvrtý) pokus, často volí kop ze

hry, punt (z ruky) je pouze pokus o odkopnutí míče co nejdál, field goal (ze zeme) je pokus o kopnutí míče do horní části brány

- hraje se na 4 čtvrtiny po 12 minutách. Každé mužstvo má v každé polovině tři minutové timeouty. Po ukončení 1. a 3. čtvrtiny se jen mění strany, délka přestávky mezi poločasy je 20 min

Streetball

Hra

- hraje se na jeden koš
- za tým hrají 3 hráči, ostatní jsou náhradníky
- hraje se na 20 min. hrubého času
- hra začíná podáním míče útočícímu týmu soupeřem
- po každé změně vlastníka míče musí družstvo míč dopravit za čáru 6,25m jinak koš, který následuje nebude uznán a míč bude poskytnut soupeři
- při změně v držení míče spojeném s přerušением hry tzn. např. po autu nebo faulu se nevhazuje zpoza nejbližší pomezí čáry, ale hra začíná z klidu, to znamená dopravením míče za čáru 6,25m a podáním ho bránícím týmem útočícímu
- každý koš z pole má hodnotu 1 bodu, koš dosažený ze vzdálenosti větší než 6,25m má hodnotu 2 bodů
- pokud se hráč dopustí výrazně nesportovní chyby, hází soupeř jeden trestný hod z čáry 5,8m

Literatura:

KOLÁŘ, P.: *Sportovní hry ze světa*. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2004. 128s. ISBN: 80-86586-05-7.

TÁBORSKÝ, F.: *Sportovní hry I*. Praha: Grada, 2004. 159s ISBN: 80-247-0875-2.

Pravidla jednotlivých sportů [online] Dostupné na WWW:

< <http://www.sportovnipravidla.cz> >

< <http://www.sportovnineta.cz> >

